

Etablering av konsernregnskap for NIVA-gruppen

Problemstillinger ved
etablering av konsernregnskap med
stiftelsen Norsk Institutt for vannforskning
som konsernspiss

NIVA - RAPPORT

Norsk institutt for vannforskning NIVA

Prosjektnr.: K701/G580	Undernr.:
Løpenr.: 2939	Begr. distrib.:

Hovedkontor Postboks 69, Korsvoll 0808 Oslo 8 Telefon (47) 22 18 51 00 Telefax (47) 22 18 52 00	Sørlandsavdelingen Televeien 1 4890 Grimstad Telefon (47) 37 04 30 33 Telefax (47) 37 04 45 13	Østlandsavdelingen Rute 866 2312 Ottestad Telefon (47) 62 57 64 00 Telefax (47) 62 57 66 53	Vestlandsavdelingen Thormøhlensgt 55 5008 Bergen Telefon (47) 55 32 56 40 Telefax (47) 55 32 88 33	Akvaplan-NIVA AS Søndre Tollbugate 3 9000 Tromsø Telefon (47) 77 68 52 80 Telefax (47) 77 68 05 09
--	---	--	---	---

Rapportens tittel: Etablering av konsernregnskap for NIVA-gruppen	Dato: 1993.08.25	Trykket: NIVA 1993
	Faggruppe: Stab/økonomi	
Forfatter(e): Trond Vatn Jørund Sørmo	Geografisk område:	
	Antall sider: 49	Opplag: 30

Oppdragsgiver: Intern/Bedriftsøkonomisk Institutt	Oppdragsg. ref.:
--	------------------

Ekstrakt:

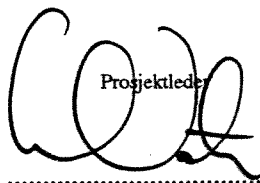
Med bakgrunn i bestemmelser i stiftelsesloven og regnskapsloven inntreer det fra og med 1993 en plikt til å utarbeide et konsernregnskap for NIVA-gruppen. NIVA er etter tolkning av stiftelsesloven å betrakte som en binæringsstiftelse, men er fritatt for skatt etter skattelovens § 26k. Kravet om konsernregnskap utløses av at NIVA oppnår majoritet i Akvaplan-niva a/s (APN). Utredningen gir grunnlag for oppsetting av konsernregnskap for NIVA-gruppen fra og med 1993 med stiftelsen NIVA som morselskap og APN samt Nivatech as som datterselskaper. Dette gjøres ved at man etablerer en åpningsbalanse pr. 1.1.91 og følger utviklingen fram til oppkjøpet til 51 % i APN i 1993. Pr. 1.1.92 innarbeides konsekvensene av skatte- og regnskapsreformene. I perioden 1.1.91 - 31.12.92 konsolideres Nivatech inn som datterselskap og APN som tilknyttet selskap. Fordi virksomheten i Nivatech har vært av beskjedent omfang, har det imidlertid ikke foreligget plikt til konsernregnskap for denne perioden. Utredningen drøfter hvordan de sentrale prinsipper for konsernregnskapet kommer til anvendelse og behovet for samordning innen konsernet.

4 emneord, norske

1. Konsernregnskap
2. Regnskapsreform
3. Stiftelse
4. Skatt

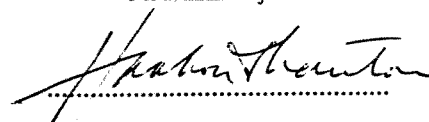
4 emneord, engelske

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

.....
Prosjektleder

Trond Vatn

For administrasjonen

.....

Haakon Thaulow

ISBN82-577-2361-4

FORORD

Det er antatt at Norsk institutt for vannforskning (NIVA) fra og med 1993 er kommet i en situasjon som krever at det utarbeides et konsernregnskap.

Denne utredningen er utført for å klargjøre problemstillinger knyttet til etableringen av et konsernregnskap for "NIVA-gruppen". Blant annet vil det være nødvendig å kunne gi retningslinjer både overfor NIVAs egen økonomistab og i forhold til de som utarbeider regnskaper i konsernet forøvrig.

Det tas sikte på at et sammendrag av utredningen legges fram (til orientering) for NIVAs styre i møte 28. september 1993.

Utredningen er levert som prosjektoppgave ved Management Program "Regnskap, Skatt og Økonomistyring" på Bedriftsøkonomisk Institutt 1. juli 1993 som et ledd i undertegnede etterutdanning (oppgaven oppnådde karakteren 1.80). Utredningen er skrevet sammen med Jørund Sørmo som arbeider som økonomikonsulent ved A/S Vinmonopolet. Sørmo har gjennomgående arbeidet med oppgaven ut fra den regnskapsteoretiske synsvinkel, mens undertegnede har hatt ansvaret for "anvendelsesaspektet", dvs. å knytte sammen teori og faktiske forhold. Faglig veileder har vært studierektor ved BI, statsautorisert revisor, siviløkonom og cand.jur. Hans Robert Scwencke.

Oslo, 25. august 1993

Trond Vatn

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING - BAKGRUNN	6
1.1	NIVAs organisering som stiftelse - formål og rammebetingelser	6
1.2	Bakgrunn for eierandeler i andre selskaper	6
1.2.1	Mindre aksjeposter	6
1.2.2	Nivatech as.....	7
1.2.3	Akvaplan-niva as (APN).....	7
2	ALMINNELIGE KONSERNREGNSKAPSPRINSIPPER.....	9
2.1	God regnskapsskikk.....	9
2.2	Konserndannelse.....	10
2.2.1	Regnskapsmessig behandling vedrørende foretaksintegrasjon.....	10
2.2.1.1	Oppkjøpsmetoden.....	11
2.2.1.2	Kontinuitetsmetoden.....	11
2.3.1	Konsern med tilknyttet selskap	11
2.3.2	Egenkapitalmetoden ved tilknyttede selskaper	12
3	STIFTELSER.....	13
3.1	Stiftelsesloven; offentlige, private og næringsdrivende stiftelser.....	13
3.1.1	Offentlige stiftelser	13
3.1.2	Private- og næringsdrivende stiftelser	13
3.2	Hva slags type stiftelse er NIVA ?.....	14
3.3	Skatteplikt.....	16
3.4	Konklusjon	16
4	FELLES REGNSKAPSPRINSIPPER	19
4.1	Generelt.....	19
4.2	Litt om forskjeller i økonomisystemer	19
4.3	Nærmere om aktuelle regnskapsprinsipper	19
4.3.1	FOU-kostnader	19
4.3.2	Offentlige tilskudd.....	20
4.3.3	Regnskapsmessig behandling av prosjekter.	21
4.3.4	Kundefordringer.....	21
4.3.5	Lønnskostnader	21
4.3.6	Avskrivninger på driftsmidler.....	22
4.3.7	Garantiavsetninger.....	22
4.3.8	Konsernregnskapsprinsipper	22

5	KONSERNBALANSE PR 1.1-91.....	23
5.1	Kjøpsanalyse pr. 31/12-1990 APN og Nivatech.....	23
5.1.1	Kjøpsanalyse pr. 31/12-1990 APN.....	23
5.1.2	Nærmere om kjøpet av de første 34 % i Akvaplan-niva.....	24
5.1.3	Kjøpsanalyse Nivatech AS pr.1.1-91.....	25
5.2	Kommentarer til føringene jf. vedlegg 4:	25
6	KONSERNREGNSKAP FOR 1991.....	27
7	OMARBEIDET BALANSE PR 1.1-92 PGA. SKATTEREFORMEN	30
8	KONSERNREGNSKAP FOR 1992.....	32
9	OMARBEIDET BALANSE PR.1.1-93 ETTER OPPKJØP TIL 51% APN.....	33
10	OPPSUMMERING-KONKLUSJON.....	37

LITTERATURLISTE

VEDLEGG

1 INNLEDNING - BAKGRUNN

1.1 NIVAs organisering som stiftelse - formål og rammebetingelser

NIVA ble opprettet som eget institutt i 1958. Helt frem til 1986 var instituttet direkte underlagt Norsk Teknisk Naturvitenskapelig Forskningsråd (NTNF).

NIVA ble fristilt og fikk status som en privat stiftelse fra 1. februar 1986. Det er gjort nærmere rede for bakgrunnen for valg av organisasjonsform, samt instituttets formål og rammebetingelser i vedlegg 1. Av vedlegget går det fram at instituttet er tillagt nasjonale oppgaver innen bruk og vern av vann og er "offentlig rettet", men har 80% av sine inntekter fra oppdragsmarkedet.

Av NIVAs vedtekter går det frem at "instituttet også kan delta med eierandeler i foretak utenfor stiftelsen, såfremt deltakelsen kan fremme eller på annen måte ha tilknytning til instituttets egne målsetninger."

1.2 Bakgrunn for eierandeler i andre selskaper

Pr.dags dato har NIVA aksjeandeler i sju selskaper. For fem av disse er andelen på under 20 %.

1.2.1 Mindre aksjeposter

Vedlegg 2 gir en oversikt over de vesentligste opplysningene vedrørende disse aksjepostene. Tre av disse aksjepostene ble nedskrevet i regnskapet for 1991. Det dreier seg om nedskrivning på aksjer som er kjøpt for å støtte et godt formål, vise/oppnå velvilje, oppnå brukerrettigheter eller andre mer eller mindre håndfaste eller diffuse fordeler. Disse aksjene er også i praksis uomsettelige eller svært lite omsettelige. Aksjene i *Forskningsparken as* og *Norsk Rørsenter as* vil neppe noen gang gi utbytte. På denne bakgrunn anså man det mest "ryddig" å skrive ned disse aksjepostene hver til 1 krone.

Aksjene i *Geodatasenteret as* ble kjøpt til en overkurs basert på en ordning der det er hensikten at aksjeeierne over tid skal få en avkastning av sin investering tilsvarende en bankrente. I oppbyggingsfasen har det ikke vært utbetalt noe utbytte og nye aksjeeiere må derfor gå inn på den oppregulerte verdi. Selskapet hadde underskudd i de første årene og hadde i 1991 kommet seg opp i en substansverdi tilsvarende pari kurs. NIVA skrev derfor ned tilsvarende overkursen på dette tidspunktet. Hovedhensikten med plasseringen er imidlertid å få adgang til å bruke systemer og utstyr til kraftig reduserte priser.

Aksjene i *Miljøservice as* og *Instidata as* er heller ikke plasseringer som er motivert ut fra avkastning eller verdistigning. Vi har vurdert som realistisk at begge disse aksjepostene kan gi en avkastning som forsvarer prisen. Aksjeposten i *Miljøservice* er først og fremst en markedsmessig motivert plassering, mens aksjeposten i *Instidata as* er primært motivert ut fra brukerinteresser i forhold til økonomisystemet.

1.2.2 Nivatech as

Nivatech ble stiftet som et instrument for utnyttning av det kommersielle potensiale av forskningsresultater fra NIVA. Som et eksempel på de mer spennende mulighetene kan nevnes algekulturteknologi anvendt i farmasøytisk industri. Som "megler" for å få etablert kontakter med industrien og bistå i prosessen mot kommersialisering, ble Nord-innovasjon as valgt. Selskapet ble stiftet med 60 % til NIVA og 40 % til Nord-innovasjon.

Begrunnelsen for å skille ut denne virksomheten i eget selskap var at dette var relativt forskjellig fra den øvrige oppdragsforskningen og krevde en annen arbeidsmåte. Siden det dreide seg om "kommersiell" i stedet for "ideell" virksomhet, ønsket man et slags "armlegdes-avstand" til stiftelsen både i forhold til vedtektene og ikke minst i forhold til spørsmålet om skatteplikt, jfr. pkt. 3.3.

Det oppsto samarbeidsproblemer omkring 1990 og etter forhandlinger ble Nord-innovasjons (selskapet hadde skiftet navn til Terra Viva as) 40 % andel kjøpt "hjem" til NIVA. Dette er omtalt nærmere i pkt. 5.1.2

Etter dette har det vært sonderinger mot potensielle samarbeidspartnere, både med bakgrunn i kommersialiserbare ideer og med sikte på å få inn en ny partner i Nivatech. Til nå har det ikke kommet noe konkret ut av disse sonderingene, og selskapet framtrer som sovende bedømt ut fra regnskapet. Man anser det i alle fall som viktig å ha selskapet som et verktøy i beredskap når behovet skulle dukke opp.

1.2.3 Akvaplan-niva as (APN)

NIVA har distriktsavdelinger i Grimstad (Sørlandsavdelingen), i Bergen (Vestlandsavdelingen) og på Hamar (Østlandsavdelingen). Siden NIVA er et nasjonalt institutt har man også hatt en del oppdrag i Nord-Norge. Man oppdaget etterhvert at det kanskje kunne by på fordeler å være etablert i Nord, både fordi Nord-Norge og de tilgrensende områder lenger nord og østover kom sterkere i fokus i miljøsammenheng og fordi oppdragsgivere i Nord-Norge ofte tillegger det særlig vekt at oppdrag ikke går "ut av landsdelen", men kan sikre sysselsetting lokalt.

NIVA etablerte derfor et enmannskontor i Tromsø i 1989 først og fremst for å undersøke mulighetene nærmere. Det ble i denne tidlige fasen operert med flere alternativer og man var kanskje først og fremst orientert mot mulighetene av å etablere en regulær distriktsavdeling. En analyse av markedet viste imidlertid at firmaet Akvaplan as kunne bli en brysom konkurrent. Selv om Akvaplan i første rekke var orientert mot akvakultur og marinbiologi, var de også i gang med å bygge seg opp på andre typiske arbeidsfelter for NIVA, selv om man hadde et stykke frem til å oppnå en tilsvarende tyngde faglig sett. Selskapet var dessuten genuint nord-norsk og økonomisk sett en suksess.

Således oppsto en strategisk allianse med Akvaplan som et stadig mer aktuelt alternativ. Mer konkrete diskusjoner ble innledet midtveis om på den ene side prosjektsamarbeid og på den annen side et engasjement fra NIVA på eiersiden. Fra NIVAs side ble det etterhvert klart at intensjonen var å oppnå majoritet, men en minoritetsandel ble ikke utelukket som alternativ.

Kjøpet av 34 % av aksjene kom på plass rundt årsskiftet 1990/91 og er nærmere behandlet i pkt. 5.1.2. Man gikk inn i en prosess der det var satt opp klare mål og dette er foreløpig brakt til en viktig milepæl ved en rettet emisjon i mai/juni 1993 som har gitt NIVA majoritet i selskapet.

Selskapet endret ved årsskiftet 1990/91 firma til Akvaplan-niva as, heretter benevnt (APN). APN skal være NIVAs forlengede arm i nord og fungere på mange måter som en distriktsavdeling selv om man er organisert som et eget aksjeselskap. NIVA ønsker å beholde den innsatsvilje og motivasjon som har preget selskapet fram til nå. Det innebærer at det kan være positivt å ha de ansatte som medeiere og at man ikke bør legge opp til omfattende endringer i måten man har styrt virksomheten til daglig.

2. ALMINNELIGE KONSERNREGNSKAPSPRINSIPPER

I dette kapitlet gjennomgås de alminnelige konsernregnskapsprinsipper som anvendes i Norge idag. Første del omfatter den rettslige standarden *god regnskapsskikk*, herunder god regnskapsskikk for foretaksintegrasjon, sentrale lovbestemmelser i aksjeloven mv. som vedrører konsernregnskapet. Til slutt gjennomgås de ulike konsolideringsprinsipper.

2.1 God regnskapsskikk

Gjennom lovgivningen bla. i aksjeloven, regnskapsloven og selskapsloven har den rettslige standarden god regnskapsskikk en sentral plass. Lovgiver har lagt til grunn at det er umulig å forme regler som løser alle spørsmål som kan oppstå for den regnskapsliktige i forbindelse med bokføringen og utarbeidelsen av årsoppgjøret. I stedet henviser man bla til god regnskapsskikk som representerer en henvisning til den oppfatning som gjør seg gjeldende blant kvalifiserte regnskapsfagfolk (Ot.prp.19). I revisors håndbok¹ er god regnskapsskikk (GRS nr.0) gitt følgende definisjon og tolkning:

God regnskapsskikk er å avlegge og kommentere regnskapsdata for økonomisk virksomhet

- I samsvar med regnskapslovgivningen og autoritative anbefalinger og normer
- I samsvar med etablert teori forankret i anerkjent forskning
- I samsvar med anerkjent praksis for systematisk dokumentasjon og registrering av forretningstilfeller
- I samsvar med rimelig krav til forsiktighet i skjønsmessige avgjørelser og ved vurdering av usikre forhold
- I samsvar med grunnleggende regnskapsprinsipp som: orden, pålitelighet, klarhet, fullstendighet, objektivitet og kontinuitet
- I samsvar med et ellers balansert syn på informasjonsbehov og samfunnsmessig krav på innsyn i privatøkonomisk virksomhet.

I de senere år har et frittstående organ Norsk Regnskapsstiftelse (NRS) hatt ansvaret for utarbeidelse av retningsgivende standarder for god regnskapsskikk. I alle standardene er det underliggende grunnlag GRS nr.0. NRS har siden starten utgitt en rekke standarder, herunder anbefaling til god regnskapsskikk for regnskapsmessig behandling av foretaksintegrasjon (konsernregnskap). I tillegg har NRS ute til høring standarder vedr. investeringer i tilknyttet selskap og datterselskap samt regnskapsmessig behandling av deltakelse i felles kontrollert virksomhet. Vi kommer tilbake til drøftinger med utgangspunkt i noen av disse standardene bl.a. i kap. 4.

¹Norske statsautoriserte revisorers forening, Revisors håndbok 1992, (13 utg.)

2.2 Konserndannelse

Konserndefinisjonen er regulert gjennom aksjeloven (AL) § 1-2 og tilsvarende i selskapsloven § 1-2. Selskapslovens konserndefinisjon er bygd opp etter samme mønster av aksjeloven. Et konsern er gjennom AL § 11-13 og regnskapslovens § 21 B pliktig til å utarbeide konsernregnskap. Det går frem av AL § 1-2 at et mor og datterselskap tilsammen utgjør et konsern. Har et selskap (mor) *bestemmende innflytelse* over et annet selskap (datter) utgjør disse et konsern. Morselskapet har bestemmende innflytelse ved å ha stemmeflertall som normalt oppnås ved aksjemajoriteten i datter. Bestemmende innflytelse kan også være basert på aksjeeie som ikke er forbundet med stemmeflertall, dersom stemmerettsreglene eller fordelingen av de øvrige aksjer gir aksjeselskapet en slik rådighet over et annet selskap. Normalt har man kontroll når man eier flertallet av de stemmeberettigede aksjene. En slik kontroll medfører at morselskapet kan fastsette retningslinjene for forvaltningen av selskapets midler og instruere utøvelsen forvaltningen overfor ledelsen av datterselskapet. Hvis det er slik at det kan være tvil om morselskapet har bestemmende innflytelse, må man i hvert enkelt tilfelle vurdere dette. Også et selskap som ett eller flere datterselskaper tilsammen har aksjer eller andeler i som representerer flertallet av stemmene, er et datterselskap for morselskapet.

Det er imidlertid ikke gitt at et konsernforhold straks foreligger når AL § 1-2 er oppfylt, lovparagrafen må sees i sammenheng med følgende forhold:

1. *Tidsperspektivet.* Et midlertidig aksjeeie er ikke nok. Eierforholdet må mao. ha en viss varighet og det forutsettes at man vil ha evnen til å opprettholde kontrollen.
2. *Eierinteresse.* Det forutsettes at morselskapet har retten til og samtidig har vesentlig andel i selskapets formue og resultat.
3. *Vesentlighetsprinsippet.* Den vanligste grunnen til at et datterselskap ikke konsolideres er at datter anses å utøve en såvidt liten aktivitet at dette ikke kan forsvare tidstapet/utgiftene med konsolideringen.
4. *Selskaper av vesensforskjellig art.* Utviklingen går i retning av at det i svært få tilfeller, om overhodet i noen, er grunn til å la være å konsolidere med den begrunnelse at selskapene har vesensforskjellige virksomhetsområder.

Det følger av alminnelig konsernregnskapsteori at i tillegg til kravet om bestemmende innflytelse, må forhold 1 og 2 må være tilstede for at det foreligger et konsern. Forhold 3 og 4 kan være unntaksgrunner for konsolidering (utarbeidelse av konsernregnskap).

Konsolideringsprinsippene for konsern er omtalt i standarden fra NRS - anbefaling til god regnskapsskikk for regnskapsmessig behandling av foretaksintegrasjon.

2.2.1 Regnskapsmessig behandling vedrørende foretaksintegrasjon

Foretaksintegrasjon er en fellesbetegnelse for konserndannelse og fusjon. Ved foretaksintegrasjon blir selskapene så sterkt knyttet sammen at de utgjør en integrert økonomisk enhet og det er et behov for et felles regnskap (konsolidere) for enheten.

Konsernoppgjøret viser resultatet og den økonomiske stilling som om det var ett selskap. Konsernoppgjøret består av konsernets resultatregnskap samt balanse med noter, finansieringsanalyse og årsberetning. Foretaksintegrasjonen skjer formelt ved konserndannelse eller fusjon. Det følger imidlertid av god regnskapsskikk at ved valg av regnskapsmetode skal man legge de faktiske realiteter til grunn og ikke de formaljuridske. Det reelle innholdet ved konserndannelse og fusjon er enten oppkjøp (transaksjon) eller en sammenslåing av interesser (kontinuitet). Ved kontinuitet dreier det seg om sammenslåing av interesser. Sammenslåingen skjer ved bytte av aksjer/andeler slik at eierinteressene er likeverdige. Ved transaksjon skjer det et oppkjøp av aksjer (oppkjøpsmetoden) og oppkjøper fremstår som den sterke part etter oppkjøpet (bestemmende innflytelse).

Det fremgår av standarden fra NRS at regnskapsmessig behandling av foretaksintegrasjon skal skje ved oppkjøpsmetoden eller kontinuitetsmetoden. De fleste tilfeller er i realiteten et oppkjøp og oppkjøpsmetoden skal anvendes ved konsolideringen. De få tilfeller der det dreier seg om kontinuitet skal kontinuitetsmetoden brukes. Det må imidlertid presiseres at kontinuitetsmetoden ennå ikke kan anvendes idag ved fusjon som i realiteten er et oppkjøp pga. at lovverket er til hinder for dette. NRS har lagt til grunn at lovgiver skal gi adgang til en slik føring ved endringer i loven.

2.2.1.1 Oppkjøpsmetoden

Oppkjøpsmetoden er basert på en forutsetning om at det har funnet sted en transaksjon hvor konsernet indirekte har anskaffet eiendeler og forpliktelser gjennom kjøp av aksjer. Dette går frem av anbefalingen til god regnskapsskikk for regnskapsmessig behandling av foretaksintegrasjon. Konsernbalansen reflekterer verdien på oppkjøpstidspunktet og er uavhengig av den regnskapsmessige verdien i datter. Overstiger verdien av aksjene verdien av eiendeler og gjeld og dette skyldes forventning om fremtidig inntjening, føres dette som goodwill (GW) og avskrives. Resultatregnskapet for konsernet inkluderer resultatet i datterselskapet fra oppkjøpstidspunktet, basert på anskaffelseskost for konsernet.

2.2.1.2 Kontinuitetsmetoden

Etter kontinuitetsmetoden blir de registrerte eiendeler og forpliktelser i datterselskapet videreført i konsernregnskapet til bokførte verdier.

2.3.1 Konsern med tilknyttet selskap

Har et konsern *vesentlig* innflytelse i et annet selskap, er det gjennom AL § 11-13 gitt adgang til å regnskapsføre eierinteressen etter egenkapitalmetoden. Egenkapitalmetoden er nærmere beskrevet i et revidert høringsutkast fra NRS, investeringer i tilknyttet selskap og datterselskap. Dette høringsutkastet vil være førende for gjennomgangen av egenkapitalmetoden i det følgende. Av høringsutkastet fremgår det at med tilknyttet selskap menes selskap hvor investor har betydelig innflytelse uten at det foreligger et konsernforhold eller joint venture. Betydelig innflytelse anses normalt å foreligge når investor har 20% eller mer av de stemmeberettigede kapital i et selskap. Tilsvarende gjelder dersom to eller flere konsernselskap har en slik innflytelse over et annet selskap. Oppnådd eierandel (20-50%) er

imidlertid ikke alene nok til at det foreligger et tilknyttet selskap. Følgende forhold *kan* være til hinder for dette:

- Det er tvil om transport av aksjene/andelene vil bli godkjent
- Investor prøver, men får ikke styrerepresentasjon i det tilknyttede selskap
- En annen dominerende eiergruppe styrer det tilknyttede selskap på en slik måte at investor er uten innflytelse i selskapets styrende organer
- Det foreligger varige restriksjoner som forhindrer at innflytelsen kan utøves
- Eierandelen *må* være av langsiktig/strategisk karakter.

2.3.2 Egenkapitalmetoden ved tilknyttede selskaper

Har konsernet et tilknyttet selskap, skal egenkapitalmetoden anvendes.

Har ikke investor vesentlig innflytelse, må investeringen regnskapsføres til kostpris.

Regnskapsføring etter egenkapitalmetoden skjer ved at man vurderer investeringen til investors andel av egenkapitalen og andelen av resultatet inntektsføres/kostnadsføres i konsernregnskapet.

3. STIFTELSER

Hverken aksjeloven eller selskapsloven omfatter direkte selskapstypen stiftelser. Regnskapsplikten i regnskapsloven gjelder imidlertid enhver som driver næringsvirksomhet jf. RL §1. Stiftelsesloven gir bestemmelser om pliktig konsernoppgjør for stiftelser. For å kunne redegjøre om konsernoppgjørplikten for stiftelser, velger vi i første del av kapitlet å fokusere på lovens særregler for de ulike stiftelsestyper og om regnskapsplikten for disse. På denne bakgrunn drøfter vi hvilke regler NIVA omfattes av i stiftelsesloven, herunder om plikt til konsernoppgjør med bakgrunn i de eierandeler selskapet idag har i andre foretak.

3.1 Stiftelsesloven; offentlige, private og næringsdrivende stiftelser

Lovens innledende bestemmelser omfatter alle typer stiftelser, dvs alle rettsdannelser som omfattes av beskrivelsen i § 2. Enkelte av lovens regler får bare anvendelse på visse typer stiftelser. Gjennom kapittel III, IV, V er det gitt særregler for henholdsvis offentlige stiftelser, private stiftelser og næringsdrivende stiftelser. I kapittel II om drift og forvaltning av stiftelser er det inntatt en alminnelig regnskapsplikt i §10. Gjennom forskrift og i selve loven, under de ulike stiftelsestyper, er imidlertid §10 mer utdypet.

3.1.1 Offentlige stiftelser

En offentlig stiftelse er en stiftelse som har søkt og fått godkjent offentlig stadfestelse jf. § 14. Andre stiftelser er private, jf. siste ledd. Offentlige stiftelser har regnskapsplikt etter regnskapsloven, jf. forskrift om offentlige stiftelser §12.

3.1.2 Private- og næringsdrivende stiftelser

Kapittel IV og V inneholder regler om private stiftelser (næringsdrivende- og private stiftelser), dvs. alle stiftelser som ikke har fått offentlig stadfestelse². For næringsdrivende stiftelser vil i tillegg til kapittel IV også kapittel V få anvendelse. Det grunnleggende vilkår for om en stiftelse kan anses for en næringsdrivende fremgår av § 24 første ledd:

Med næringsdrivende stiftelser menes i denne lov:

- 1) Stiftelser som har til formål å drive næringsvirksomhet selv
- 2) Andre stiftelser som driver næringsvirksomhet selv
- 3) Stiftelser som gjennom aksjer eller andeler har bestemmende innflytelse over næringsvirksomhet utenfor stiftelsen.

Ad.1 Hovednæringsdrivende stiftelser

Hovednæringsdrivende stiftelser omfatter i hovedsak to typer stiftelser med forskjellig formål. Den ene type hovednæringsdrivende stiftelse er den som har det overordnede formål at stiftelsen skal drive næringsvirksomhet på grunnlag av innskutt kapital og akkumulert overskudd. Den annen type hovednæringsdrivende stiftelser er de som gjennom vedtekter og

² Gudmund Knutsen, Stiftelsesloven Universitetsforlaget: 1987 s.59

stiftelsesdisposisjonen har gjort kjent at det overordnede formål er av ikke-økonomisk karakter og at formålet skal fremmes ved at det drives næringsvirksomhet i egen regi. Hovednæringsdrivende stiftelser har regnskapsplikt etter regnskapsloven for stiftelsens samlede virksomhet, også av ideell karakter.

Ad. 2 Binærings-stiftelser

Binærings-stiftelser omfatter stiftelser som driver næringsvirksomhet i egen regi, men uten at det følger av stiftelsens formål eller andre vedteksbestemmelser at stiftelsen midler helt eller delvis skal anvendes på denne måten. Binæringsdrivende stiftelser må føre sitt regnskap iht. regnskapsloven. Denne regnskapsplikten gjelder imidlertid bare for næringsvirksomheten jf. § 28 femte ledd.

Ad. 3 Holdingstiftelser

Holdingstiftelser er de stiftelser hvor det gjennom vedtekter følger at deres formål er å eie samtlige eller flertallet av aksjene/andelene i andre selskap, typisk aksjeeiende stiftelse. Paragraf §24 ledd nr. 3 gjelder dessuten stiftelser med et annet formål, men som likevel har bestemmende innflytelse i andre selskaper. Dersom stiftelsen driver næringsvirksomhet i egen regi samtidig som den har bestemmende innflytelse i andre selskaper, vil reglene for holdingstiftelser og reglene om hovednæringsdrivende, eventuelt binæringsdrivende gjelde. Med uttrykket bestemmende innflytelse i første ledd nr. 3 i § 24 siktes det i følge Ot prop nr. 3 for 1979-80 s 48 til der hvor en stiftelse har flertallet av stemmene på generalforsamlingen³. Konserndefinisjonen i stiftelsesloven har således en mer innskrenket definisjon en de kriterier som følger av AL §2 for konsernforhold. Som nevnt under punkt 2.2 har et selskap bestemmende innflytelse når et selskap gjennom aksjer eller avtale regulært er sikret den innflytelse over et annet selskap som i alminnelighet er forbundet med rådigheten over stemmeflertallet. Konsernoppgjøret for holdingstiftelser er regulert gjennom § 28 sjette ledd. Her vises det til regnskapsplikt etter regnskapsloven, samt bestemmelser i AL § 11-13 første til femte ledd om pliktig konsernoppgjør. AL § 11-13 angir ingen spesielle regnskapsregler for konsernforhold, men isteden henvises det til god regnskapsskikk. Anbefalingen fra NRS vedrørende regnskapsmessig behandling av foretaksintegrasjon kommer således til anvendelse (oppkjøpsmetoden). I tillegg gis det i femte ledd adgang til bruk av egenkapitalmetoden for konsernforhold hvor man har betydelig innflytelse. I forskrift av 04.12.1981 §2 er det gitt regler om spesifikasjonsplikt i selskapsregnskapet for utdeling på aksjer og andeler som man har bestemmende innflytelse over, og renter til og fra slike selskaper. I stiftelsens balanse skal som egne poster vises aksjer og andeler som selskapet har bestemmende innflytelse over.

3.2 Hva slags type stiftelse er NIVA?

Ettersom NIVA ikke er en offentlig stiftelse (har ikke offentlig stadfestelse) vil reglene om private stiftelser komme til anvendelse. Hvorvidt NIVA kommer inn under en av definisjonene på stiftelser jf. § 24 første ledd (næringsdrivende stiftelser) vil avhenge om NIVA selv driver eller har bestemmende innflytelse over *næringsvirksomhet* utenfor stiftelsen. Når det gjelder den virksomhet som NIVA selv driver, er dette etter vårt syn omtalt i et skriv fra Justisdepartementet (3309/86 R). Her fremgår det at stiftelser som driver undervisning og forskningstjenester er å anse som en *binæringsstiftelse* når disse er kjennetegnet ved følgende forhold:

³ Gudmund Knutsen, Stiftelsesloven kommentarutgave Universitetsforlaget 1987:78

- Det betales vederlag for de tjenester stiftelsen tilbyr
- Ansatte er organisert med et profesjonelt preg som næringsvirksomhet forøvrig
- Stiftelsen gir et forretningsmessig inntrykk
- Regnskapsføringen og revisjon er lagt opp etter mønster av aksjeloven el.

NIVA har alle ovennevnte fellestrekk, i tillegg kommer det faktum at stiftelsen er avhengig av å selge sine tjenester, idet statstilskuddet er for beskjedent til å kunne dekke stiftelsens kostnader. Iflg. Justisdepartementet styrker en slik avhengighet av salg opp under binæringsbegrepet uavhengig av om stiftelsen i henhold til sine vedtekter ikke skal drives med sikte på økonomisk gevinst. Uavhengig av de eierinteresser NIVA idag har, er vi således av den oppfatning at selskapet kommer inn under bestemmelsene om binæringsstiftelser. Om NIVA i tillegg kommer inn under bestemmelsene om holdingstiftelser med bakgrunn i eierinteressene i Nivatech A/S, må sees i lys av flere forhold. Forhold som må anses å være av særlig gyldighet i denne forbindelse er:

- Morselskapets kontroll
- Tidsperspektivet
- Eierinteresse
- Vesentlighetsprinsippet

Som nevnt under punkt 3.2 må de tre førstnevnte av de ovenforstående forhold tilfredsstilles for at det foreligger et konsernforhold. Sistnevnte kan være grunn for å ikke utarbeide konsernoppgjør.

Ad. Morselskapets kontroll

Ettersom NIVA eier 100% av aksjene i Nivatech A/S, er kontrollforutsetningen i konserndefinisjonen oppfylt.

Ad. Tidsperspektivet

Eierinteressen i Nivatech A/S er av strategisk art hvor NIVA har som målsetting å opprettholde kontrollen. Denne forutsetningen anses således oppfylt.

Ad. Eierinteresse

Gjennom 100% eierskap har NIVA retten til Nivatech's resultat og formue.

Ad. Vesentlighetsprinsippet

Nivatech kan karakteriseres som et "sovende selskap" ettersom selskapets inntekter primært er kapitalinntekter. Utfra vesentlighetsprinsippet kan således Nivatech A/S ikke anses å være konsolideringspliktig. Utgiftene med å konsolidere, forsvarer neppe informasjonsverdien. Dessuten kan man hevde at man ikke anser Nivatech for å drive næringsvirksomhet jf. § 24 første ledd nr.3. Uttrykket næringsvirksomhet har ingen entydig definisjon, men praksis fra andre rettsområder kan gi en viss veiledning på hva næringsvirksomhet innebærer. Å drøfte næringsbegrepet her vil sprengte rammene for denne drøftelsen, men iflg. Norsk regnskapslovgivning 4. utgave s.12 vil passiv kapitalplassering ikke være å anse som næringsdrift. Legger man dette til grunn ved tolkningen av næringsbegrepet i stiftelsesloven, har heller ikke NIVA konsolideringsplikt utfra aktivitetskravet i loven. Fortsetter Nivatech A/S som et sovende selskap vil således NIVA ikke ha noen plikt til å utarbeide et konsernoppgjør med de eierinteresser selskapet har idag.

3.3 Skatteplikt

Vi har i det foregående drøftet spørsmålet om plikt til å utarbeide konsernoppgjør, bl.a. ut fra bestemmelser i stiftelsesloven. Spørsmålet om skatteplikt må betraktes adskilt utfra skattelovgivningen. NIVA har til nå ikke vært skattepliktig. Hjemmelen for skattefritaket er skattelovens paragraf 26k.

Man har bevisst unngått å bruke betegnelsen "næringsdrivende" stiftelse av frykt for at dette ville utløse skatteplikt. Vi er riktignok inne på et av de "grå" feltene i skattelovgivningen, jfr. artikkel av Ole Gjems Onstad i Skatterett 1-82. Det må imidlertid antas at en slik karakterisering eller det faktum at NIVA erverver eierandeler i næringsvirksomhet av den typen APN as representerer, ikke i seg selv skulle innebære noen fare i for skatteplikt for NIVA som helhet. Opprettelsen av Nivatech as ble bl.a. gjort for å kunne skille kommersielt betont virksomhet fra den ordinære virksomhet i NIVA. Nivatech as er således et skattepliktig selskap.

Det kan imidlertid diskuteres om NIVA blir betraktet som partielt skattepliktig for sine eierandeler i Nivatech og APN. I forhold til aksjeutbytte er dette relativt uproblematisk pga. godgjørelsesmetoden, men i forhold til gevinst ved salg av aksjer (utover RISK-regulering), kunne man risikere skatt. (For aksjene i APN har de private aksjonærene fått godkjent som skattemessig inngangsverdi den avkastningsverdi Ernst & Young beregnet ved NIVAs kjøp av 34 % 1990/91). Ved henvendelse til Sentralskattekontoret i Moss, har vi imidlertid fått opplyst at man der ikke betrakter en skattefri stiftelse som NIVA som partielt skattepliktig for slike eierandeler. Denne konklusjon er derfor lagt til grunn i det følgende.

Spørsmålet om skatteplikt for institutter som driver oppdragsforskning har vært tatt opp av ligningsmyndighetene både når det gjelder Christian Michelsens institutt i Bergen og når det gjelder deler av SINTEF-gruppen i Trondheim, men uten at dette førte frem. Selv om noen av forskningsinstituttene i Trondheim er organisert som aksjeselskaper (Bl.a Marintek as og IKU as er datterselskaper med stiftelsen SINTEF som konsernspiss), var altså ikke organiseringsformen noe avgjørende moment.

Viktigere i så måte er det at forskningsinstituttene er tildelt en rolle av samfunnsmessig (ideell) art og mottar offentlige bevilgninger. Innføring av en eventuell skatteplikt måtte i så fall kompenseres for å opprettholde den tilsiktede virkningen av bevilgningen. At det kan være argumenter for en slik "brutto"-tankegang, er en annen sak. Det er vel grunn til å tro at målsetningen om stabilisering/nedgang i det offentliges andel av nasjonalproduktet, bidrar til at man heller bruker skattefritak enn økte bevilgninger som virkemiddel.

3.4 Konklusjon

"Hjemkjøpet" i Nivatech i 1991 i pkt. 1.2.2. og 5.1.2. Oppkjøpsmetoden skal utvilsomt brukes for kjøpet av Nord-innovasjons andel.

Som det går fram av pkt. 3.2, kan et sovende Nivatech betraktes som uvesentlig i forhold til konsolideringsplikten. Kjøpet av 34 % av aksjene i APN ved årsskiftet 1990/91 må vurderes i

forhold egenkapitalmetoden for tilknyttede selskaper. Man kan faktisk stille spørsmål ved om 34 %-andelen tilfredsstilte alle kravene nevnt i pkt. 2.3.1, i det de ansatte i selskapet også etter NIVAs kjøp til sammen hadde over 50 %. De ansatte som gruppe har helt klart en del felles interesser, men som eiere ville de trolig kunne opptre ulikt. Som del av et omfattende avtaleverk om samarbeid m.v. fikk NIVA 2 av 5 styrerepresentanter.

Et moment som vi vil tillegge betydelig vekt, var at NIVA klart hadde uttrykt en intensjon om å komme i majoritet og at man gikk inn i et samarbeid der en realisering av dette ble betraktet som en naturlig konsekvens og en felles målsetning dersom prosessen var vellykket. På denne bakgrunn kan man vanskelig si at ikke NIVAs innflytelse var betydelig.

Med en andel i APN som kan betraktes som betydelig og med et uvesentlig og sovende Nivatech, skulle det således ikke være noen plikt til å utarbeide konsernregnskap fra og med 1991, men først fra det tidspunkt man oppnår majoritet i APN i 1993. At NIVA ikke har utarbeidet konsernregnskap til nå, er således helt i samsvar med lov og god regnskapskikk.

Vi velger likevel i denne sammenheng å gå tilbake til 1991 for å etablere åpningsbalanse for konsernet. Selv om det ikke har vært noe krav om konsernregnskap objektivt sett, kunne man ut fra andre hensyn hatt ønske om å utarbeide slik regnskapsinformasjon. Slike hensyn kan være f.eks. ønsker fra brukerne.

Det har imidlertid ikke vært fremmet noe ønske fra noen av brukergruppene om konsernregnskap. En del av brukerne kan forøvrig neppe karakteriseres som profesjonelle regnskapsbrukere.

NIVA ønsker likevel at både internt og eksternt rettet regnskapsinformasjon skal holde en høy standard. På denne bakgrunn velger vi å gå tilbake til oppkjøpet av de 34 % i APN ved årsskiftet 1990/91 og etablerer konsernets åpningsbalanse fra 1/1-1991. Vesentlighetskriteriet gir mulighet for å holde et selskap utenfor ved konsolidering, men dersom man måtte ønske å utarbeide et konsernregnskap, må man ha full anledning til det selv om datterselskapet er uvesentlig. Her er det vel egentlig innarbeiding av et tilknyttet selskap etter egenkapitalmetoden som er det "vikarierende motiv", men dessuten dreier det seg om analyse og ikke en regnskapsavleggelse for denne første fasen.

Kjøpet av først 34 % og deretter den rettede emisjonen opp til majoritetsposisjon skal behandles etter oppkjøpsmetoden. Vi velger dette på tross av begrunnelsen for at emisjonen skjedde til pålydende og atskillig lavere kurs enn en normal verdsettelse basert på såvel substans som inntjening skulle tilsi, dels var at det dreide seg om en sammenslåing av interesser. Sammenslåingen av interesser besto dels i at NIVA hadde etablert et distriktskontor i Tromsø med en ansatt. Dette distriktskontoret ble nedlagt og vedkommende medarbeider ble ansatt i APN. Dels argumenterte NIVA med at man hadde en betydelig prosjektportefølje i Nord-Norge som skulle overlates APN og at NIVA-navnet ville tilføre Akvaplan en GW motsatt vei. To viktige resultater av NIVAs GW har vært at APN både har kommet i en strategisk viktig posisjon i opprettelsen av et senter for miljø og utvikling i Barentsregionen og har gode utsikter til å oppnå basisbevilgning på statsbudsjettet for 1994.

Det reelle innhold i den rettede emisjonen er imidlertid at NIVA kommer i majoritet og at de ansatte i APN ikke får noen innflytelse eller eierinteresser i morselskapet. Det siste er forøvrigt en umulighet i og med at NIVA er en stiftelse. Realiteten er et oppkjøp.

I følge avtale mellom NIVA og de øvrige aksjonærene, skal "minoritetsinteressene" ha to av fem styremedlemmer, deriblant styreformannen. Styreformannen skal imidlertid ikke ha dobbeltstemme. Dessuten skal minst en av NIVAs tre styremedlemmer ha tilknytning til næringsliv, forskning eller forvaltning i Nord-Norge. Disse begrensninger anses ikke tilstrekkelig til å frata NIVA bestemmende innflytelse i styret.

4. FELLES REGNSKAPSPRINSIPPER

4.1 Generelt

Et konsernregnskap bør så langt det er mulig settes opp etter felles regnskapsprinsipper. Når det dreier seg om datterselskap, må man kunne forutsette at dette gjennomføres da morselskapet skal ha styring (instruksjonsmyndighet). For tilknyttede selskaper er en samordning ønskelig, men det kan ligge en begrensning i hvorvidt det lar seg gjennomføre på frivillig basis.

I en viss utstrekning må man kunne ta hensyn til om forskjellene kan anses å være av vesentlig betydning i forhold til hvilke problemer mht. praktisk gjennomføring og tidsforbruk som en tilpasning vil innebære.

Det eksisterer ikke noe problem når det gjelder Nivatech, da det er NIVA som fører dette regnskapet. Hva angår APN, har man ikke foretatt noen direkte samordning til nå. Fra og med regnskapene for 1993 blir det imidlertid problemstillingen aktuell. I det følgende er det derfor forskjeller mellom NIVAs og APNs regnskapsføring som belyses.

4.2 Litt om forskjeller i økonomisystemer

APN har idag en standardpakke der fokus er på finansregnskapet. Separat føres det et enkelt prosjektregnskap basert på timelisteføring, som bl.a. gir grunnlaget for fakturering.

Nivas regnskapssystem-Instidata- er et spesialsystem der prosjektregnskapet står i sentrum og er det primære, mens finansregnskapet på et vis genereres på bakgrunn av prosjektregnskapet. Det særegne med Instidata-systemet er at man kan operere med forskjellige typer finansiering på det samme prosjektet (aktiviteten).

APN tok i 1992 initiativet til å få en orientering om man da skulle skifte system. Man fant imidlertid at systemet var for omfattende og komplisert for en såvidt liten og "ubyråkratisk" organisasjon som APN. Når APN fra 1993 er et datterselskap av NIVA, vil det være meget god grunn til å se på dette spørsmålet en gang til. Det vil utvilsomt lette samordningen innen konsernet i retning av felles regnskapsprinsipper og begrepsapparat, enklere behandling av transaksjoner og konsolidering mv.

4.3. Nærmere om aktuelle regnskapsprinsipper

4.3.1.FOU-kostnader

Jf. anbefaling nr.14 til god regnskapsskikk vedrørende forsknings- og utviklingsarbeid.

Både NIVA og APN er FOU-bedrifter. Når man utfører oppdrag for andre, blir resultatet oppdragsgivers eiendom og oppdragstaker mottar godtgjøringen direkte. Det er i utgangspunktet ikke grunnlag for aktivisering hos oppdragstaker.

Samtidig er det klart at for FOU-bedrifter som NIVA og APN er medarbeidernes kompetanse den viktigste kapitalen. For en forsker vil det være nødvendig å bruke 20%-50% av arbeidstiden til kompetanseoppbygging. Hvis man ikke investerer, får man et kompetanseslit som forringer bedriftens samlede kompetansekapital og dermed inntjeningssevne. Av og til har man oppdrag som virker kompetansefremmende og man kan da forsvare å legge inn en andel basisbevilgningsfinansiering på vedkommende prosjekt. For øvrig skjer kompetanseoppbyggingen først og fremst i egeninitierte prosjekter, ved deltakelse på faglige symposier og konferanser, studiereiser og studieopphold, samt ved selvstudium.

Det ville på denne bakgrunn vært prinsipielt riktig å aktivere kompetanseoppbyggingen og deretter avskrive den. Et år kan f.eks. gi et godt resultat målt i eksterntfinansierte oppdragsinntekter, men i realiteten ha en netto nedgang i kompetansekapital som burde forårsaket at netto resultat var negativt. Som de aller fleste forskningsinstitutter, foretar verken NIVA eller APN systematisk aktivering av og avskrivning av egen kompetanse i regnskapssammenheng. Man følger m.a.o. samme prinsipp. I forbindelse med aksjekjøpet (de første 34 %) satte imidlertid APN en pris på nedlagte ressurser i utvikling av et EDB-system, men dette var ikke aktivert i regnskapet. Årsaken til at man ikke foretar aktivering av kompetansekapital, er nok først og fremst at man ikke har gode nok metoder for å måle kompetanse.

4.3.2. Offentlige tilskudd

Jf. anbefaling nr.4 til god regnskapsskikk vedrørende offentlige tilskudd (subsidiar) og avgifter.

Det er for så vidt en kopling til foregående punkt hva gjelder NIVA's basisbevilgning. Til nå - eller i det minste til og med 1991 - har denne vært inntektsført etter kontantprinsippet. Årsaken til dette har vært at NIVA har hatt en stor frihet i bruken av midlene, de har vært relativt vagt spesifisert og man har hvert år kunnet legge frem regnskapsmateriale som viser at man har brukt mer midler til de tiltak bevilgningen skal dekke, enn det beløpet man faktisk har mottatt.

Fra og med 1992 omfatter basisbevilgningen spesifiserte beløp til såkalte instituttprogrammer. Disse håndteres og rapporteres på tilnærmet samme måte som oppdragsprosjekter og vil gå over flere år. Det ble besluttet at man ikke skulle inntektsføre hele basisbevilgningen dersom man var forsinket med gjennomføringen av instituttprogrammene. Det viste seg imidlertid at man i 1992 klarte å holde omtrent den fremdrift som var forutsatt og det oppsto dermed ingen differanse.

For øvrig har man i de månedlige avdelingsregnskapene (i motsetning til i de månedlige resultatregnskapene for instituttet totalt) en inntektsføring av egenfinansierte forskningsprosjekter som innebærer at man kommer nærmere en riktigere periodisering over året - selv om dette altså ikke omfatter all aktivitet som kan knyttes til basisbevilgningen.

APN har mottatt tilskudd bl.a. gjennom Distriktenes Utbyggingsfond. Man følger i utgangspunktet de prinsipper som anbefalingen foreskriver. Man har i egen note opplyst om investeringstilskudd med bindingstid. Disse tilskuddene er ført som ekstraordinære inntekter. For en bedrift i Nord Norge er det neppe spesielt ekstraordinært å motta tilskudd fra DU. Det ville antagelig vært et bedre alternativ å behandle investeringstilskuddet som en gjeld som ble inntektsført over bindingstiden.

4.3.3.Regnskapsmessig behandling av prosjekter.

Jf. foreløpig Norsk regnskapsstandard vedrørende langsiktige tilvirkningskontrakter.

Foreløpig NRS vedr. langsiktige tilvirkningskostnader (prosjekter) gjelder kontrakt om å utvikle, prosjektere eller tilvirke en eiendel. I utgangspunktet gjelder den ikke oppdragsforsknings-prosjekter som ikke bidrar til å fremstille en fysisk eiendel, men som regel en rapport- dvs at den generelt ikke gjelder for NIVA og APN. Det kan imidlertid være aktuelt å bruke standarden analogt. Man har alltid brukt løpende avregning basert på timepriser med innkalkulert overhead, dvs med fortjeneste. Utført arbeid tas til inntekt når det er timelisteført, uavhengig av fakturering og beløp. Det foretas jevnlig prosjektgjennomganger der man "avskriver" tid som ikke kan faktureres. I NIVAs regnskapssystem gjøres dette ved å endre den finansiering prosjektet er lagt inn med, mens i APN skjer det ved å tilbakeføre inntekt. Fremtidig tap tas når det konstateres. Standarden må forstås slik at renteelementet bør hensyntas når det er vesentlige forskjeller mellom innbetaling og utbetaling. Dette prinsippet er hverken fulgt hverken i NIVA eller APN.

Ved årsoppgjørene foretas en særlig gjennomgang av prosjektenes status, spesielt ikke fakturerte inntekter. Det dreier seg om samme problemstilling, selvom man bruker forskjellige begreper i NIVA/APN. APN har skrevet ned honorarreserven med 20 % ut fra hva man anser ikke kan utfaktureres. NIVA har for det første kommentert at man tar fremtidige tap på prosjektene som tap når de kan konstateres, og deretter nedskrevet en bloc med 10 %.

Det behøver ikke være noen vesentlig forskjell i hvordan man vurderer, men man bør se nærmere på dette ved avslutningen av 1993-regnskapet.

4.3.4.Kundefordringer

APN skriver i sine noter til konsernregnskapet for 1992 at de har lagt til grunn laveste verdi av pålydende og virkelig verdi. Det er videre avsatt 103.567 til dekning av tap på fordringer og bokført verdi av fordringene er den verdi som de blir forventet innbetalt med. Av resultatregnskapet ser vi at det var regnskapsført en netto gevinst på 17.400.

NIVA skriver at det er avsatt 180.000 kroner til tap på fordringer - en nedgang på 220.000 kroner, mens konstatert tap er utgiftsført med kroner 83.738. Netto i resultatregnskapet blir dermed en gevinst på kroner 136.262.

Her er litt forskjellig begrepsbruk, men så vidt vi kan konstatere er det ikke noen vesentlige forskjeller i vurderingene. APN har antakelig relativt sett mer risikofylte kundefordringer, idet andelen innen akvakulturnæringen er høyere.

4.3.5.Lønnskostnader

Både NIVA og APN setter av til feriepenger i samsvar med reglene. NIVA har i tillegg avsatt både for overført ferie (feriepenger er utbetalt, men ferien er ikke avviklet) og for overførte

fleksisaldoer. Vi vil anta at slike avsetninger ikke er vanlige, men i en virksomhet som er såvidt sterkt basert på timeføring i sine regnskaper, er det kanskje ikke direkte unaturlig.

Hvorvidt også APN skal avsette til overført ferie og fleksisaldoer, bør vurderes ved årsoppgjøret for 1993. APN har en adskillig mindre regelbasert personalforvaltning enn NIVA og det er kanskje grunn til ikke å foreta noen omfattende samordning på dette feltet.

4.3.6. Avskrivninger på driftsmidler

Det er kun små forskjeller i avskrivningstider. APN har ført en del anskaffelser av PC'er som driftsutgift der prisen har vært under 15.000 kroner. NIVA aktiverer i prinsippet alle kjøp av PC'er, men har på den annen side en PC-standard som medfører at prisen blir høyere enn 15.000 kroner.

4.3.7. Garantiavsetninger

APN førte i 1991 opp en garantiavsetning på 100.000 kroner, mens NIVA ikke opererer slik avsetning. Etter hva vi forstår har dette grunnlag i faktiske forhold, d.v.s. at APN har garantiansvar. NIVA har i mindre grad ansvar av denne art og er dessuten bedre dekket når det gjelder ansvarsforsikring.

4.3.8. Konsernregnskapsprinsipper

APN har ikke brukt egenkapitalmetoden for to selskaper som kan antas å komme under reglene for tilknyttet regnskap. For Troms Stamfiskestasjon AS dreier det seg om en ganske betydelig bokført verdi på 593.500 kroner, mens for Geogruppen AS er det et mer beskjedent beløp på 35.000 kroner. I følge notene er aksjekapitalen i Troms Stamfiskestasjon intakt, men regnskapet inneholder flere poster der det er en vesentlig usikkerhet knyttet til verdsettelsen. Denne investeringen er beheftet med betydelig risiko.

Så vidt vites, ville neppe bruk av egenkapitalmetoden medført en vesentlig annen verdi i konsernregnskapet for APN enn hva som fremkommer. Ved årsregnskapet for 1993 bør man imidlertid bruke egenkapitalmetoden for tilknyttede selskaper gjennom hele NIVA-konsernet.

5. KONSERNBALANSE PR 1.1-91

Ved oppkjøpet av Nivatech og APN årsskiftet 1990/91 gjaldt de tidligere skatteregler samt koblingsmodellen for regnskapsavleggelsen. Ved utarbeidelsen av konsernregnskapet for 1991 må man således forholde seg til de regler som var gjeldende før 1992. I dette kapitlet foretas en kjøpsanalyse som er basert på de verdier som ble lagt til grunn ved kjøpet av aksjene i begge selskapene. Basert på kjøpsanalysen utarbeides en konsernbalanse hvor man foretar en eliminering av aksjeeie med utgangspunkt i kjøpsanalysen.

5.1 Kjøpsanalyse pr. 31/12-1990 APN og Nivatech

Ved oppkjøp gjennom aksjeerverv foretas normalt en verdsettelse av aksjene. Denne verdsettelsen baserer seg ofte på å finne normalresultatet før skatt diskontert med bedriftens forretningsrisiko (uendelig etterskuddsanuitet) før skatt. Fra denne avkastningsverdien må man trekke i fra utsatt skatt på eventuelle merverdier i eiendeler og GW. Ved kjøp av aksjene i APN ble avkastningsverdien benyttet, men forhandlet pris var noe lavere.

5.1.1 Kjøpsanalyse pr. 31/12-1990 APN

			34 %
Aksjekapital	525.000		
<u>Fonds</u>	<u>946.352</u>		
Sum egenkapital	1471.352	500.260	
Ubeskattet egenkapital:			
Anleggsreserve	85.891		
<u>Utsatt skatt</u> (30%)	<u>25.767</u>		
Sum U.Ek	60.124	20.442	
Merverdier:			
Inventar&utstyr	995.000		
Utsatt skatt (30%)	298.500		
Sum merverdi	696.500	236.810	
Total substansverdi		757.512	
Kjøpesum		<u>3900.070</u>	
GW		3143.070	

Merverdier inventar og utstyr avskrives over *åtte* år.

Har selskapet ervervet en virksomhet mot vederlag som overstiger verdien av de enkelte eiendeler, skal forskjellen oppføres som anleggsmiddel i den utstrekning den representerer forretningsverdi (GW) jf. AL § 11-11.3 ledd. Samme lovhenvvisning foreskriver at avskrivningstiden på GW skal avskrives over økonomisk levetid med minst en femtedel (hovedregel) hvert år. Det er åpnet for på visse vilkår å sette den årlige avskrivningen lavere enn en femtedel, men med en tyvendedel som minimum. Ved verdsettelsen av aksjene ble det lagt til grunn fem år ved beregningen av utsatt skatt på GW. På bakgrunn av det forannevnte avskrives GW beregnet ved kjøp av 34% i APN til 5 år.

Når morselskapet erverver mindre enn 100% av aksjene i datterselskapet, benevnes de øvrige aksjonærer i datterselskapet som minoritetsinteresser i konsernregnskapet. Minoritetsinteresser tas med i konsernbalansen som egen post mellom egenkapital og gjeld⁴. Merverdier knyttet til eiendeler og forpliktelser omregnes til 100%. Uttak fra dette prinsippet er GW hvor bare majoritetsandel tas med. For 1991 og 1992 vil det ikke være minoritetsinteresser oppført i balansen idet Niva eier 100% av Nivatech.

I følge anbefalingen til god regnskapsskikk skal bare majoritetens andel tas med. Merverdier skal føres etter bruttometoden. Bruttometoden innebærer at man fører opp eiendelens verdi inklusive utsatt skatt, samtidig som man avsetter for den utsatte skatten som en gjeldspost. GW skal imidlertid behandles etter nettometoden, dvs. den balanseføres som en nettopost etter fradrag for utsatt skatt.

God regnskapsskikk for regnskapsmessig behandling av foretaksintegrasjon, anbefaler nettometoden for merverdier. Siden anbefalingen er laget før innføringen av utsatt skatt i norske regnskaper, må denne anbefalingen vike pga. bestemmelsene i god regnskapsskikk vedr. utsatt skatt.

Utsatt skatt på merverdi og ubeskattet egenkapital på oppkjøpstidspunktet skal etter oppkjøpsmetoden vurderes til den virkelige verdien (nåverdi) som er reflektert i transaksjonsprisen. Vurdering til nominell verdi er tvilsom i forhold til oppkjøpsmetoden. Dette på bakgrunn av at oppkjøpsmetoden er basert på transaksjonsprinsippet/regnskapsprinsippet som er et sentralt element i god regnskapsskikk jf.pkt. 3.1 (fullstendighet). I praksis vil det ofte være hensiktsmessig å balanseføre nominell skatt på merverdier- dette gis det også adgang til i foreløpig norsk regnskapsstandard skatt. Ved vurdering til nominell verdi oppstår spørsmål hvorledes differansen skal behandles. Ettersom GW ofte blir betraktet som en restpost, kan den mest praktiske løsningen med balanseføring etter nominell verdi være å behandle mer/mindreverdi som da oppstår mot GW. Siden GW bare skal balanseføres med majoritetens andel, er det et sentralt poeng at differansen som føres mot GW bare skal ha majoritetens andel av denne.

5.1.2 Nærmere om kjøpet av de første 34 % i Akvaplan-niva

Bakgrunnen for engasjementet i Akvaplan as, senere Akvaplan-niva as (APN), går fram av pkt. 1.2.3. Det vises også til pkt. 4.4. I eget vedlegg 3 er det gjort rede for den verdsettelsen som ble gjort av APN-aksjene like før årsskiftet 1990/91.

Verdsettelsen ga en nettoavkastningsverdi etter fradrag for latent skatt på vel 13 mill.kr. Man kan reise spørsmålet om det er riktig å ta hensyn til skatt i og med at NIVA er en skattefri institusjon. Vi antar imidlertid med at den virksomhet som APN driver i all hovedsak vil være skattepliktig selv om den kan inkorporeres i NIVA og at det uansett ikke vil være mulig uten å gå veien om beskatning. Forhandlingsresultatet ga en lavere pris enn avkastningsverdien og inneholdt dessuten føringer for en prosess opp til majoritet for NIVA. Som en sikring i forhold til denne prosessen ble 1/3 av kjøpesummen betalt inn på sperrede konti.

⁴Bettmo & al, Konsernregnskap, Gyldendal 1993

Nedskrivningen av aksjene i NIVAs (selskaps-) regnskap indikerer at det er flere vinklinger på verdsettelsen. I selskapsregnskapet kommer "forsiktighets"-prinsippet inn med større tyngde. Ved en betydelig risiko vil det være naturlig å legge til grunn en verdi som er lavere enn forventningsverdien. Nedskrivningen var forøvrig ikke direkte koplet mot tilbakeholdelsen av den ene tredjedelen av kjøpesummen.

Nedskrivningen av aksjene i APN kan således ikke sies å være uttrykk for et såkalt "tabbekjøp", men den er likevel utgiftsført. Dette er i samsvar med vanlige prinsipper for selskapsregnskapet. Vi har valgt å opprettholde nedskrivningen også i konsernregnskapet. Ved verdsettelsen av merverdiene ble det brukt 30% som effektiv skattesats.

5.1.3 Kjøpsanalyse Nivatech AS pr.1.1-91

Egenkapital		105.409
Ubeskattet egenkapital	4.180	
Utsatt skatt 30%	1.254	
		2.926
Kjøpesum		260.000
Overpris		151.665

Hjemkjøpet av de 40 % av aksjene i Nivatech som var eid av Nord-innovasjon, skjedde til en overpris. Pålydende for disse aksjene var 40 000 kroner og verdien i form av bankinnskudd (substans) omtrent i samme størrelsesorden. På det tidspunktet bruddet med Nord-innovasjon skjedde, forelå det en del "luftige" ideer, men man var langt unna en konkretisering som kunne gitt kommersiell inntjening. Utfallet av forhandlingene med Nord-innovasjon var at man måtte betale 200 000 kroner for aksjene. Dette må betegnes som et tap på grunn av uheldig valg av partner og føres som en driftsutgift for 1991. Det er ikke grunnlag for å føre opp verdien av Nivatech høyere enn substans. God regnskapsskikk tilsier ved et slikt tilfelle at en overpris skal utgiftsføres i første offisielle regnskap. I åpningsbalansen, jf. *vedlegg 4*, er overprisen aktivert og for inntektsåret 1991 blir denne utgiftsført.

5.2 Kommentarer til føringene jf. vedlegg 4:

- 1) Posten aksjer i datterselskap erstattes med eiendeler og gjeld i datterselskapet og krediteres aksjer i datterselskap med 260,000. I konsernbalansen vil således denne posten være null.
- 2) Ved kjøpet jf. kjøpsanalysen ble det betalt en overpris. Denne posten er aktivert. For inntektsåret 1991 blir denne utgiftsført, jf. god regnskapsskikk.
- 3) Utsatt skatt gjelder det latente skatteansvaret på ubeskattet egenkapital i Nivatech. Ettersom dette er en gjeldspost, krediteres denne i elimineringskolonnen.
- 4) Ubeskattet egenkapital debiteres i elimineringskolonnen med kr.4,180,-.
- 5) Egenkapitalen på 105.409 debiteres i elimineringskolonnen.

Eierandelen i APN er vurdert etter egenkapitalmetoden. I henhold til denne metoden medtas andel resultat fratrukket avskrivninger på merverdier. Siden dette er en åpningsbalanse etter kjøpet, vil eierandelen i konsernregnskapet bli presentert på samme måte som i selskapsregnskapet.

Elimineringskolonnen viser hvilke poster som det korrigeres for i konsernregnskapet med utgangspunkt i selskapsregnskapene og kjøpsanalysen.

6. KONSERNREGNSKAP FOR 1991

Kommentarer til føringene, jf. vedlegg 5a og 5b.

- 1) Dette gjelder tidligere føringer jf. åpningsbalanse for konsernet 1.1-91
- 2) Denne posten gjelder interne eliminerings. I 1991 fakturerte NIVA kr. 5000 for diverse tjenester. Ettersom konsernregnskapet skal vise den økonomiske stilling som det var ett selskap, må slike poster elimineres. En unngår også på denne måten å få en "oppblåsing" av resultatregnskapet.
- 3) I 1991 nedskrev NIVA henholdsvis 1600,582 kr på aksjene i APN og 160,000 kr. i Nivatech samt 107,998 kr. for andre aksjeposter. Dette er ført som ekstraordinærpost (EOP) i Nivas regnskap. I foreløpig norsk regnskapsstandard fra NRS om ekstraordinære inntekter og kostnader må *samtlig*e av følgende vilkår være til stede for at en post kan betraktes som ekstraordinær:

- Uvanlig
- Uregelmessig
- Vesentlig

Å føre nedskrivningen som en EOP må således drøftes på bakgrunn av ovennevnte kriterier. Nedskrivningen kan utvilsomt betraktes som både vesentlig og uregelmessig og må således drøftes opp mot uvanlighetskriteriet. En kan neppe hevde at det er uvanlig at en investor fra tid til annen må foreta en nedskrivning av aksjeporteføljen. Det ligger i sakens natur at aksjeinvesteringer er risikobetont og svingninger i verdien er ikke uvanlig. Det må likevel tilføyes at nedskrivningen ble foretatt svært kort tid etter at standarden fra NRS om ekstraordinære poster ble publisert og dette kan være grunnen til at dette ble ført som EOP. Nedskrivningen burde etter dagens regler vært ført separat i gruppen "andre poster" spesifisert etter sin art før EOP. I konsernregnskapet har vi valgt denne løsningen. "Andre poster" blir imidlertid av enkelte betraktet som et fremmedelement i og med at det ikke inngår i oppstillingsplanen AL/RL.

Hele nedskrivningen vedr. aksjer er således tilbakeført i elimineringskolonnen (kredit). Motpostene er 1.600.582 andel av underskudd tilknyttet selskap, resten kr.267.998 er debittert ordinære poster, nedskrivning av aksjer.

4) Fra konsernregnskapet til APN hentes følgende tall:

Resultat etter minoritetsinteresser:		1742.563
+Økning i ubeskattet egenkapital ¹		
	135.984	
-Andel minoritet	2.000	
-Utsatt skatt (40%)	53.600	
=	80.400	80.400
Sum		1822.963
Herav 34%		619.807
-Avskrivning GW ²	308.498	
-Avskrivning inventar&utstyr		42.288
+Utsatt skatt		12.687
=Resultatandel		281.708

181.656 krediteres elimineringskolonnen i resultatregnskapet og debiteres posten Aksjer i tilknyttet selskap (balansen).

¹ Økningen i ubeskattet egenkapital representerer dels en økning i egenkapitalen og dels en økning i utsatt skatt. Et poeng her er at løsningen var i overensstemmelse med anbefalingen fra NRS, men brøt med forslaget fra Oslo Børs⁵. Skattesatsen som er brukt er den omtrentlige effektive skattesatsen etter fradrag for avsetning til konsolideringsfond.

² GW iflg. kjøpsanalyse:	3143.070
- Nedskrivning	1600.582
= Ny saldo	1542.488
Avskrivning pr.år (5år)	308.498

Etter egenkapitalmetoden medtas andel resultat fratrukket avskrivninger for GW som egen linje i resultatoppstillingen. I balansen er andeler i tilknyttede selskaper oppført til kostpris og justert for konsernets andel av endringer i selskapets egenkapital inklusive egenkapitalen av ubeskattet egenkapital fratrukket utsatt skatt.

Andel i tilknyttet selskap blir forøvrig ofte presentert på egen linje etter finanspostene i resultatregnskapet.

5) Denne posteringen er en korreksjon for nedskrivningen av aksjene i Nivatech. Kr.8335 krediteres resultatregnskapet (andre poster) og debiteres aksjekapitalen. Nedskrivningen av aksjene i Nivatech er korrigert med 8335 fordi en anser at nedskrivningen i selskapsregnskapet for høy. Dette kan begrunnes utfra det faktum at den reelle egenkapitalen i Nivatech på oppkjøpstidspunktet var 108.335. Å nedskrive mer enn egenkapitalen når passiva siden kun består av en bankbeholdning og ingen kjente tapsmuligheter var kjent på dette tidsrommet, må anses for drastisk.

⁵ Bettmo et al Konsernregnskap Ad Notam 1989:144

6) Som en følge av nedskrivningen av aksjene i Nivatech nedskrives GW til null i konsernregnskapet.

Kredit GW:	151.665
Kredit fonds:	8.335
Debet aksjer i datter	160.000

7) Postering nr. 7 er forskjellen mellom debet og kredit i elimineringskollonen i resultatregnskapet. Denne forskjellen er økningen i egenkapitalen utover det som tidligere er ført til egenkapital i selskapsregnskapet.

Nivatech har ikke hatt noen endring i ubeskattet egenkapital i løpet av året.

7. OMARBEIDET BALANSE PR 1.1-92 PGA. SKATTEREFORMEN

Med virkning fra 1.1.92 ble det gjennomført vesentlige endringer i beskatningen av norske selskaper. Et hovedtrekk i denne skattereformen var at nominell skattesats ble redusert fra 50.8% til 28% samtidig med at mulighetene for oppbygging av skattekreditter, dvs. skattemessig betingede avsetninger, ble begrenset. Som et ledd i å styrke egenkapitalen i bedriftene, kunne en inntektsføre konsolideringsfondet skattefritt fra 1992 fordelt over 5 år via tilbakeføringsfond.

Skattereformen i 1992 utløste hva man også kan kalle en regnskapsreform. Det viktigste elementet i regnskapsreformen er at man i norske regnskaper i stedet for bruk av årsoppgjørdisposisjoner og ubeskattet egenkapital skal benytte utsatt skatt. Innføringen av utsatt skatt innebærer at regnskapene blir mer informative pga. sammenstillingsprinsippet, dvs. kostnader opptjent inntekt blir presentert i samme regnskapsår.

I forbindelse med innføringen av skattereformen har NRS laget en foreløpig Norsk regnskapsstandard skatt. Denne anbefalingen blir lagt til grunn i de videre resonnementer og føringer. Oppstillingsplanen i aksjeloven ble endret som en følge av et brudd med koblingsmodellen. I resultatregnskapet kom posten skattekostnad. I balansen utsatt skattefordel under anleggsmidler og på balansens passiva side betalbar skatt under kortsiktig gjeld og utsatt skatt under langsiktig gjeld. Årsaken til modellen med utsatt skatt er at vi har forskjellige regler for hva som er skattepliktig inntekt og kostnad og hva som er regnskapsmessig inntekt og kostnad. Dette gir opphav til forskjeller. Et viktig moment i beregningen av utsatt skatt er å identifisere forskjellene, klassifisere disse som permanente eller midlertidige, samt å finne reverseringsmønster.

For at overgangen til utsatt skatt ikke skulle påvirke resultatregnskapet for 1992, var det besluttet at endringene skulle gjøres på inngående balanse pr.1.1.92. Som en følge av redusert nominell skattesats, ville dette for de fleste bedrifter medføre en økning i egenkapitalen. Et sentralt moment i god regnskapsskikk er kongruensprinsippet. Kongruensprinsippet innebærer at alle endringer på egenkapital skal føres over resultatregnskapet. Et tillatt brudd på kongruensprinsippet foreligger imidlertid ved innføring av grunnleggende regnskapsreform. Innføringen av utsatt skatt i norske regnskaper er en slik reform.

Kommentarer til føringene: jf.vedlegg 6

Poster merket 1)

Inngående føringer fra 31-12.91 jf. vedlegg 5a.

Poster merket 2)

Latent skatteansvar gjaldt et konsolideringsfond. Dette fondet ble skattefritt som en følge av skattereformen. Det latente skatteansvaret opphører og som en følge av dette må denne debiteres utsatt skatt og krediteres egenkapitalen. Dette var et tillatt brudd på kongruensprinsippet jf. tidligere drøftelse.

Poster merket 3)

Ettersom Nivatech har overført konsolideringsfondet til egenkapitalen i sin balanse, må man kreditere ubeskattet egenkapital og debitere fonds i konsernregnskapet.

Når det gjelder de føringer som er foretatt i konsernregnskapet til APN hensyntas dette ved utarbeidelsen av konsernregnskapet for 1922 jf. kapittel 9.

8. KONSERNREGNSKAP FOR 1992

Nedenforstående kommentar gjelder konsernregnskapet pr.31.12-92 jf.vedlegg 7a og 7b.

Postering merket 1)

Inngående saldi i elimineringskolonnen 1.1-92 omarbeidet balanse.

Postering merket 2)

Gjelder interne transaksjoner i forbindelse med prosjekter i regi av Niva som er belastet Nivatech.

Postering merket 3)

Gjelder resultat fra tilknyttet selskap APN. Resultatandelen fremkommer som følger:

Andel resultat i APN	533.973
Redusert utsatt skatt	5.920
Andel økning Egenkapital	49.628
-Avskrivning GW	308.498
-Avskrivning merverdi anlegg	42.288
+Utsatt skatt	11.841
=Resultat andel	250.576

Redusert utsatt skatt gjelder det latente skatteansvaret på merverdier på oppkjøpstidspunktet redusert med ett års avskrivninger som en følge av bruttotankegang. Andel økning av egenkapitalen gjelder ubeskattet egenkapital som er ført direkte til egenkapitalen i APN. Et poeng her er at hele den ubeskattede egenkapitalen ble ført direkte til egenkapitalen. Dette var som en følge av et fremførbart underskudd i et heileid datterselskap av APN.

Postering merket 4)

Føring nr. 4 gjelder økning i egenkapital, utover det som er ført i selskapsregnskapet.

9. OMARBEIDET BALANSE PR.1.1-93 ETTER OPPKJØP TIL 51% APN

Etter at man kunne fastslå at prosessen i det alt vesentlige hadde vært vellykket, ble det på den ordinære generalforsamlingen i APN 27.mai 1993 vedtatt å foreta en rettet emisjon mot NIVA til pari kurs. Det var et alternativ at emisjonen skulle være vederlagsfri, men man fant den valgte løsning mest formålstjenlig.

Ved dette hadde man tatt hensyn til NIVAs bidrag inn mot APN, som forutsatt. Fra de opprinnelige aksjonærer i Akvaplan ble det hevdet at NIVA ikke hadde tilført en portefølje slik de hadde forventet, derimot var man meget godt fornøyd med den posisjon samarbeidet med NIVA hadde gitt i forhold til myndighetene. Man anså det også som sannsynliggjort at APN ville få basisbevilgning, men den endelige avklaring på dette foreligger ikke før man kjenner statsbudsjettet for 1994 (inkl. mulige tilleggsbevilgninger, dvs. at endelig svar ikke foreligger før mot slutten av 1994.). På denne bakgrunn ble det inngått en tilleggsavtale om at de øvrige aksjonærene skal motta et ekstra beløp som til sammen utgjør ca 750 000 kroner, dersom man ikke oppnår basisbevilgning. Denne tilleggsavtalen kan pr. dags dato betraktes som et "betinget utfall" og vil også være det ved utarbeidningen av regnskapet for 1993 hvis ikke beløpet er vedtatt som en del av statsbudsjettet for 1994. Ut fra erkjennelsen av at basisbevilgning er sannsynliggjort, skal dette ikke tas med som en del av prisen for aksjene/forpliktelse pr. i dag. Dersom ikke bevilgning er gitt pr. 31.12.93, vil imidlertid sannsynligheten for at forpliktelsen blir effektiv, være større enn 50 %. I så fall må beløpet tas med som en del av prisen for aksjene. Det vises for øvrig til foreløpig norsk regnskapsstandard vedr. betingede utfall og hendelser etter balansedagen.

Det er ikke avgjort i hvilken form man skal innfri en slik eventuell forpliktelse. Det har imidlertid vært antydning at det kunne løses ved et utbytte for 1994 som ville tilfredsstille de "gamle" aksjonærene og at NIVA de facto skulle avstå fra sin del av utbyttet ved å yte et rente- og avdragsfritt konsernlån til APN som motsvarte sin del av utbyttet. Vi må anta at formen for oppgjøret vil være uten betydning i denne sammenheng.

Hva vil være riktig verdi av NIVAs aksjer i APN i selskapsregnskapet etter den rettede emisjonen? Ved den rettede emisjonen har man ervervet aksjer til en "underpris", mens man tidligere har foretatt en nedskrivning. Det er intet i veien for å oppføre aksjene til den nedskrevne verdien av de første 34 % (2.3 mill. kroner) pluss kostpris for de neste 17 % (0.175 mill. kroner), tilsammen 2.475 mill. kroner. Lovgivningen (Regnskapslovens § 21) foreskriver nedskrivningsplikt og oppskrivningsadgang. Det stilles svært strenge krav for å foreta en oppskrivning. Det er ikke gjort noe unntak for tilbakeføring av tidligere nedskrivning som dermed må behandles som en selvstendig oppskrivning. Dette kan synes urimelig og vi vil ikke utelukke at fremtidig utvikling vil gi en viss lempning på dette punktet. Vår tilråding på bakgrunn av eksisterende regler vil være ikke å foreta noen oppskrivning, men heller kommentere forholdet i en note og henvise til konsernregnskapet.

I konsernregnskapssammenheng har man valgt mellom å vurdere kostprisen for det enkelte kjøp eller å legge verdiene av eiendelene på tidspunktet for konsernetableringen. Det er den

sistnevnte metode som er mest praktisk anvendbar og som vi har valgt å legge til grunn. Som tidligere nevnt i kapittel 3, skal oppkjøpsmetoden som en hovedregel brukes ved eierandel over 50% av de stemmeberettigede aksjene. Når APN foretar en rettet emisjon, slik at NIVA kommer i majoritet, skal oppkjøpsmetoden brukes. Man må ved slike trinnvise oppkjøp foreta en ny verdifastsettelse. Verdifastsettelsen bør i utgangspunktet være basert på verdier ved oppkjøpstidspunktet. Da det ikke forelå et fullstendig regnskap ved siste oppkjøp, har vi brukt verdiene ved årsskiftet 92/93. Verdiene i selskapet har imidlertid endret seg lite siden årsskiftet, idet inntjeningen pleier som regel først å manifestere seg i annet halv år. Dessuten har vi forutsatt at de merverdier som var i APN ved første oppkjøp er inntakt, men med fradrag for to års avskrivninger.

Kommentarer til føringene, jf. vedlegg 8.

	100%	50,5%	49,5%
Egenkapital ved konsernetableringstidpunktet	4762.369	2404.996	2357.372
merverdier anlegg netto	537.300	271.336	265.963
Substansverdi	5299.669	2676.332	2623.335
	1801.887		
Utsatt skattefordel	266.960 * 0.51 =	136.150	
IB GW		925.492	
= Total GW		1061.642	

Av fremstillingen over er minoritetenes andel beregnet til kr. **2.623.335** som utgjør 49,5% av substansverdien i selskapet.

Et heleid datterselskap av APN hadde som tidligere nevnt ved årsskiftet 92/93 et grunnlag for beregning av utsatt skattefordel i alt 953.429 kr. Grunnlaget for utsatt skattefordel fremkom etter utligning av andre midlertidige negative og positive forskjeller og som ikke kunne føres opp som utsatt skattefordel pga. øvre grenseregelen jf. Al§ 11-11.7 ledd. En har her tatt høyde for full utligning mot det fremførbare underskuddet i det man har mulighet for å gi konsernbidrag og således påvirke reverseringsmønsteret. Det er imidlertid anledning for det oppkjøpende selskap å balanseføre sin andel av den utsatte skattefordelen som GW. Hvis imidlertid betingelsen for oppføringen av utsatt skattefordel oppfylles, skal den balanseførte GW reklassifiseres⁶. Således fremkommer GW som tidligere beregnet GW etter fradrag for avskrivninger med tillegg for andel utsatt skattefordel som gir en total GW på 1.061.642 kr.

Nedenforstående kommentarer gjelder Konsernbalansen pr. 1.1.93 jf. vedlegg 8.

Postering merket 1)

Dette gjelder inngående saldi i elimineringskolonnen fra 31.12-92.

⁶ Bettmo et al

Postering merket 2)

Gjelder korrigerende av inngående saldo, akkumulert overskudd i tilknyttet selskap. I selskapsregnskapet til Niva er denne posten flyttet til aksjer i datterselskap. En må således kreditere aksjer i tilknyttet selskap og debitere aksjer i datter.

Postering merket 3)

GW, Opprinnelig GW kr. 3.143.070 og utsatt skattefordel, jf. ovennevnte redegjørelse kr. 136.150. debiteres GW. Utsatt skattefordel krediteres i tillegg utsatt egenkapitalen. Til fradrag kommer tidligere avskrivninger og nedskrivninger totalt 2.217.578 som krediteres GW og debiteres fond. Resterende saldo fra tidligere beregnet GW vil følge den opprinnelige avskrivningsplanen. GW vedrørende utsatt skattefordel må fortrinnsvis følge aksjelovens bestemmelser, jf. tidligere drøftelse, med mindre datterselskapet får anledning til å hensynta skattefordelen i sin balanse.

Varige driftsmidler: Resterende saldo etter oppkjøpet av 34% avsettes brutto kr. 746.250 (debet) og samtidig avsettes utsatt skatt 28% (kredit) totalt kr. 208.950.

Egenkapital i datter: Egenkapitalen i APN må elimineres. Således debiteres kr. 4.762.369 i elimineringskolonnen.

Minoritetsinteresser: 49.5% av substansverdien i APN tilhører minoritetene. og Kr.2.596.838 krediteres denne gruppen jf. ovennevnte kommentar.

Motposten til føringer nr. 3 er kr. 5.845.901 som krediteres aksjer i datter.

Postering merket 4)

Dette gjelder oppregulering av første kjøp og kr.2.838.617 debiteres datter og krediteres egenkapitalen.

Postering merket 5)

Ved utarbeidelsen av konsernregnskapet må avsatt utbytte til morselskapet overføres fra kortsiktig gjeld til konsernets fonds. NIVAs andel av utbytte er 34% av avsatt utbytte. Man må således foreta følgende korreksjon: debet utbytte kr.46.410 og kredit 46.410 konsernets fonds.

Ved overgang til oppkjøpsmetoden øker egenkapitalen i konsernregnskapet med kr. 803.600. Dette er et legalt brudd på kongruensprinsippet og økningen behøver således ikke å føres over resultatregnskapet.

I konsernregnskapet for APN er det oppført GW alt 172.205. Denne posten inngår i substansverdien ved beregning av majoritets- og minoritetsinteresser og man forutsetter da underforstått at denne er fordelt 50.5% og 49.5%. En slik løsning strider antagelig med beregningen av GW idet denne posten iflg. god regnskapsskikk bare skal oppføres med majoritetens andel, dvs 50.5%. Antagelig burde GW vært reklassifisert i APN i elimineringskolonnen. Vi har likevel valgt å føre GW opp med 172.705 sammen med den øvrige GW som ble beregnet ved første oppkjøp, med fradrag for av- og nedskrivninger.

10. OPPSUMMERING-KONKLUSJON

Fra og med oppkjøpet til 51 % i APN i 1993 foreligger det en plikt til å utarbeide konsernregnskap for NIVA-gruppen. NIVA er etter tolkning av stiftelsesloven å karakterisere som en binæringsstiftelse, men er fritatt for skatt etter skattelovens § 26k.

Vi har gjennom å ta utgangspunkt fra 1.1.1991, og følge forløpet videre, kommet frem til en konsernbalanse pr.1.1.1993 som inkluderer den rettede emisjonen opp til 51% APN. I denne mellomperioden konsolideres Nivatech as som datterselskap og APN som tilknyttet selskap. Konsekvensene av skattereform til tilhørende endringer på regnskapssiden er innarbeidd pr. 1.1.1992. Det har i perioden 1.1.1991 - 31.12.1992 ikke foreligget plikt til å utarbeide konsernregnskap fordi virksomheten i Nivatech as har vært av uvesentlig omfang.

Det foreslås at man tar utgangspunkt i den etablerte konsernbalansen pr. 1.1. 1993 som åpningsbalanse for konsernet. Dette innebærer bl.a. at Niva, Nivatech og Akvaplan-niva konsolideres. Dessuten tilrås det at:

- Man samordner regnskapsprinsipper og begrepsbruk
- Tilknyttede selskaper innarbeides etter egenkapitalmetoden
- Det ses nærmere på overgang til felles regnskapssystem

Litteraturliste

Bettmo, Huneide, Drake og Scwhencke; Konsernregnskap, Ad Notam forlag AS 1989

Bettmo, Huneide, Drake og Scwhencke; Konsernregnskap, Ad Notam Gyldendal AS 1993

Gjems Onstad; Skattefrie Institusjoner etter skattelovens § 26k, skatterett I-82

Gjems Onstad; Valg av selskapsform Ad Notam Gyldendal AS 1992

Gjems Onstad (red) Skattelovsamlingen 1992/1993, Ad Notam Gyldendal AS

Knutsen, Stiftelsesloven, Universitetsforlaget, 1987.

Huneide, Pedersen, Scwhencke, Sørensen; Årsoppgjøret i teori og praksis, Økad forlag 1992.

Norges statsautoriserte revisores forening; Revisors håndbok 1992

Vårdal, Johnsen; Norsk regnskapslovgivning 4.utgave, Bedriftsøkonomens Forlag 198

NIVAs organisering som stiftelse - formål og rammebetingelser

Thulinutvalgets innstilling (NOU 1981:30) dannet grunnlaget for en "fristilling" av instituttene. NTNf nedsatte et eget utvalg, Grønbech-utvalget, for nærmere å vurdere spørsmål om fristilling av Transportøkonomisk institutt (TØI), Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), Norsk institutt for luftforskning (NILU) og Norsk institutt for vannforskning (NIVA).

Grønbech-utvalget pekte på privat stiftelse som en organisasjonsform som kunne sikre uvahengighet og nøytralitet. Samtidig ble det understreket at instituttene ivaretar nasjonale oppgaver og er involvert på felter som er offentlige ansvarsområder. Blant annet derfor burde minst 50% av instituttene virksomhet være av kompetanse oppbyggende karakter-hovedsakelig finansiert med offentlige bevilgninger. NTNf's koordinerende og forskningsstrategiske rolle skulle skjøttes ved at instituttene fikk en "samarbeidende status" med krav om rapportering av planer og resultater.

Dette dannet grunnlaget for fristillingen og NIVA ble en privat stiftelse fra 1. februar 1986. Man kan riktignok slå fast at man allerede da var nede på et nivå med grunnbevilgning (nå benevnt basisbevilgning) på 20 % (og ingen andre midler til direkte kompetanseoppbygging) - og aldri har nådd høyere. NTNf's rolle er dessuten fra og med 1993 overtatt av det nye Norsk Forskningsråd (NFR).

I vedtektene fastslås det bl.a. at NIVA er et nasjonalt forskningsinstitutt innen bruk og vern av vann som skal utføre forskning, undersøkelser, utviklingsarbeid og utredninger, samt formidle informasjon. Det framgår også at "Instituttet kan også delta med eierandeler i foretak utenfor stiftelsen, såfremt deltakelsen kan fremme eller på annen måte ha tilknytning til instituttets egne målsetninger."

Styret består av syv medlemmer. Tre styremedlemmer, herunder styreformannen, oppnevnes av Miljøverndepartementet. To styremedlemmer oppnevnes av NFR. Dessuten velges to styremedlemmer av og blant de ansatte.

Det ligger i stiftelsesformen at det dreier seg om en selveiende institusjon og at formuen tilhører formålet. Formålet er som beskrevet i vedtektene av ideell karakter og innebærer ikke at enkeltpersoner, grupper, organisasjoner eller det offentlige som sådan skal tilgodeses av stiftelsens formue eller det økonomisk resultat som framkommer fra virksomheten. Overskudd skal legges til formuen for så i neste omgang å tjene formålet.

Som en selvstendig økonomisk enhet, har NIVA selv ansvaret for å overleve økonomisk sett. Teoretisk kan man tenke seg en konkurs, men det vesentlige er at man ikke handlet som om f.eks. Miljøverndepartementet eller NFR kommer til med hjelp dersom man kommer i økonomiske vanskeligheter. Det finnes ingen annen styringsmodell enn den bedriftsøkonomiske som vil være operativ under disse rammebetingelsene.

Ut fra denne erkjennelsen og NIVAs formål (og virksomhetside) er det satt tre hovedmål:

- Faglig kvalitet
- Brukerrelevans
- Økonomisk handlefrihet

Økonomien er for så vidt ikke et mål i seg selv, men må likevel være styrende for ressursbruken.

NIVA opererer i en markedsøkonomi der instituttets posisjon varierer fra nesten monopol (de facto) til at man er en liten aktør i et tilnærmet frikonkurransemarked. Konkurransen om oppdragene har økt sterkt og man konkurrerer nasjonalt og internasjonalt både med andre forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler, offentlige etaters egen forskning og utredning og ikke minst private konsulentfirmaer. Dette setter ytterligere fokus på betydningen av økonomisk styring og medfører at bedriftskulturen endrer seg fra å være forskningsorientert til å være orientert mot oppdragsinntjening. Det er ikke til å unngå at det i en del tilfeller er et spenningsfelt mellom det ideelle formål og kravet til inntjening, men samtidig må det understrekes at den skjerpning som konkurranse og inntjeningskrav innebærer som regel også medfører at forskningen blir bedre.

Oppsummering mindre aksjeposter

Følgende oppstilling oppsummerer disse aksjepostene:

Selskap	Formål	Kostpris	Nedskrevet	Bokført verdi
Geodatasenteret as (Arendal)	Samarbeid/skaffe adgang til GIS-systemer (geografiske informasjonssystemer)	100 000	38 000	62 000
Miljøservice as (Steinkjer)	Engasjement sammen med Akvaplan-niva Innpass på markedet i Trøndelag	50 000	0	50 000
Instdata as (Oslo)	Utvikling og drift av økonomisystem for oppdragsforskning (sammen med andre forskningsinstitutter)	5 500	0	5 500
Forskningsparken as(Oslo)	Støtte, men også adgang til tjenester, f.eks. ekspertise på lisensiering	50 000	49 999	1
Norsk Rørsenter as (Drammen)	Støtte, mulig samarbeid på VA-feltet (Vann og Avløp)	20 000	19 999	1
Sum		225 500	107 998	117 502

Verdsettelse av Akvaplan AS

I forbindelse med oppkjøpet, ble revisjonsfirmaet Ernst & Young engasjert for å foreta en mest mulig objektiv verdsetting. Innledningsvis hadde direktøren i Akvaplan antydnet et avkastningsverdi på 6.7 mill. kroner, med substans på 2.3 mill. kroner (hvorav ca 1 mill. kroner i netto merverdier) og GW på 4.4 mill. kroner for hele selskapet, men han understreket at han ønsket at det ble foretatt en ekstern verdsettelse.

Ernst & Young kom fram til en netto avkastningsverdi etter fradrag for "latent skatt" (satser varierende fra ca 29 % - bla. for GW - til 35.5 %) på 13.04 mill. kroner, dvs. nesten det dobbelte av hva aksjonærene selv hadde antydnet. Avviket var først og fremst knyttet til GW - satt til hele 10.58 mill. kroner - i og med at substansen var beregnet til 2.46 mill. kroner.

NIVAs forhandlere fant denne verdien oppsiktsvekkende høy og fikk et par andre sakkyndige til underhånden å foreta en kvalitetskontroll av selve rapporten. Verdsettingen fra Ernst & Young er formelt sett uten feil, men i et tilfelle som dette var det åpenbart et meget stort innslag av skjønn når det gjaldt vurderingen av framtidig inntjening. Under de videre forhandlinger ble det også fra NIVAs side vist til at man ikke var villig til å legge en P/E (Price/Earnings ratio) på 10 til grunn. Maksimalt kunne man akseptere P/E på 6. Total verdi på selskapet ville da bli ca 7.5 mill. kroner.

Forhandlingsresultatet ble at man skulle betale 3.9 mill. kroner for 34 %. Forutsetningen for dette var at man gikk inn i en prosess som hvis begge parter fikk tilfredsstilt sine krav og forventninger, ville resultere i at NIVA kom i majoritet ved en rettet emisjon der man tok hensyn til NIVAs bidrag inn mot APN. Gjennom avtaleverket (4 avtaler) sikret NIVA seg i forhold til denne prosessen, Eksempelvis ble 1/3 av kjøpesummen utbetalt til konti som skulle stå sperret fram til det tidspunkt man forutsatte at prosessen skulle være gjennomført.

Ved oppsettingen av konsernregnskapet for 1991 finner vi det tross alt riktig å legge til grunn 3.9 mill. kroner som kjøpesum for 34% av aksjene selv om det lå føringer mot et eventuelt trinn to opp til majoritet. Det er tross alt støtte for en enda høyere pris i en verdsetting gjort av en ekstern sakkyndig og som nevnt i pkt. 4.3 er denne vurderingen akseptert som grunnlag for skattemessig inngangsverdi på aksjene.

Konsernbalanse pr. 1.1.91					
	Niva	Nivatech	Elimineringer		Konsern
Betalingsmidler	9.173.852	119.916			9.293.768
Kundefordringer	6.619.922				6.619.922
A.kortsiktige fordringer	568.804				568.804
Oppdrag i arbeid	1.356.579				1.356.579
Sum omløpsmidler	17.719.157	119.916			17.839.073
Aksjer Nivatech (datter)	260.000			1) 260.000	0
Aksjer Akvaplan-Niva (tilkny)	3.900.582				3.900.582
Andre aksjer	25.500				25.500
Overpris			2) 151.665		151.665
Varige driftsmidler	62.560.000				62.560.000
Sum anleggsmidler	66.746.082	0			66.637.747
Sum aktiva	84.465.239	119.916			84.476.820
Skyldig off.avg.	4.118.304				4.118.304
Feriepenger	5.168.657				5.168.657
Leverandørgjeld	2.678.122				2.678.122
Forskudd fra kunder	7.622.914				7.622.914
Skatter		327			327
Annen kortsiktig gjeld		10.000			10.000
1 avdr. langsiktig gjeld	1.007.403				1.007.403
Sum kortsiktig gjeld	20.595.400	10.327			20.605.727
Utsatt skatt				3) 1254	1254
Langsiktig gjeld	11.000.000	0			11.000.000
Sum langsiktig gjeld	11.000.000				11.001.254
Ubeskattet egenkapital	0	4) 4.180	4.180		0
Egenkapital	52.869.839	5) 105.409	105.409		52.869.839
Sum passiva	84.465.239	119.916			84.476.820
			261.254	261.254	0

Konsernregnskap for 1991

Resultatregnskap pr. 31.12.91					
	Niva	Nivatech	Elimineringer		Konsern
Prosjektinntekter	74.351.379		2) 5.000		74.346.379
Basisbevilgning	19.800.000				19.800.000
Diverse inntekter	1.143.162	0			1.143.162
Sum driftsinntekter	95.294.541	0			95.289.541
Lønn sos.kost.	48.709.699				48.709.699
Direkte prosjektutlegg	21.633.265				21.633.265
Administrasjonskostnader	12.316.069				12.316.069
Tap på fordringer	194.562				194.562
Andre driftskostnader		9.028		2) 5.000	4.028
Avskrivninger	7.859.738				7859738
Sum kostnader	90.713.333	9.028			90.717.361
Driftsresultat	4.581.208	-9.028			4572180
Renteinntekter	588.799	7.210			596.009
Rentekostnader	807.884	18			807.902
Netto finanskostnader	219.085	7.192			211.893
Andel av underskudd tilknyttet selskap			3) 1.600.582	4) 281.708	-1.318.874
Ordinære poster; nedskrivning aksjer			3) 267.998	5) 8.335	259663
Resultat før ekstraord.poster	4.362.123	-1.836			2.781.750
Ekstraord. poster	1.868.580	0		3) 1.868.580	0
Resultat før skatt	2.493.543				2.781.750
Skatter	0	366			366
Resultat etter skatt	2.493.543	2.202			2.781.384
			1.873.580	2.163.623	

Konsernbalanse pr. 31.12.91					
	Niva	Nivatech	Elimineringer		Konsern
Betalingsmidler	12.765.556	122.753			12.888.309
Kundefordringer	6.059.932				6.059.932
A.kortsiktige fordringer	961.606				961.606
Oppdrag i arbeid	1.834.600				1.834.600
Sum omløpsmidler	21.621.694	122.753			21.744.447
Aksjer Nivatech (datter)	100.000		6) 160.000	1) 260.000	0
Aksjer Akvaplan-Niva (tilkny)	2.300.000		4) 281.708	0	2.581.708
Andre aksjer	67.502				67.502
Overpris			1) 151.665	6) 151.665	0
Varige driftsmidler	64.569.203				64.569.203
Sum anleggsmidler	67.036.705	0			67.218.413
Sum aktiva	88.658.399	122.753			88.962.860
Skyldig off.avg	4.556.510				4.556.510
Feriepenger	5.402.701				5.402.701
Leverandørgjeld	3.274.677				3.274.677
Forskudd fra kunder	9.061.130				9.061.130
Betalbar skatt		366			366
Annen kortsiktig gjeld		15.000			15.000
1 avdr. langsiktig gjeld	1.000.000				1.000.000
Sum kortsiktig gjeld	23.295.018				23.310.384
Utsatt skatt				1) 1.254	1254
Langsiktig gjeld	10.000.000				10.000.000
Sum langsiktig gjeld	10.000.000				10.001.254
Ubeskattet egenkapital	0	4.180	1) 4.180		0
Egenkapital	55.363.381	103.207	1) 105.409 5) 8.335	7) 290.043 6) 8.335	55.651.222
Sum passiva	88.658.399	122.753			88.962.860

Konsernbalanse pr. 1.1-92					
	Niva	Nivatech	Elimineringer		Konsern
Betalingsmidler	12765556	122753			12.888.309
Kundefordringer	6059932				6.059.932
A.kortsiktige fordringer	961606				961.606
Oppdrag i arbeid	1834600				1.834.600
Sum omløpsmidler	21621694	122753			21.744.447
Aksjer Nivatech (datter)	100.000			1) 100.000	0
Aksjer Akvaplan-Niva (tilkny)	2300.000		1) 281.708		2.581.708
Andre aksjer	67502				67.502
Goodwill					0
Varige driftsmidler	64569203				64.569.203
Sum anleggsmidler	67036705				67.218.413
Sum aktiva	88658399	122753			88.962.860
Skyldig off.avgifter	4.556.510				4.556.510
Feriepenger	5.402.701				5.402.701
Leverandørgjeld	3.274.677				3.274.677
Forskudd fra kunder	9.061.130				9.061.130
Betalbar skatt	0	366			366
Annen kortsiktig gjeld		15000			15.000
1 avdr.langsiktig gjeld	1.000.000				1.000.000
Sum kortsiktig gjeld	23.295.018	15366			23.310.384
Utsatt skatt			2) 1254	1) 1254	0
Langsiktig gjeld	10.000.000				10.000.000
Sum langsiktig gjeld	10.000.000				10.000.000
Ubeskattet egenkapital			1) 4180	3) 4180	0
Egenkapital	55.363.381	107387	3) 4180	1) 184.634 2) 1254	55.652.476
Sum passiva	88.658.399	122753			88.962.860

Resultatregnskap pr.31.12-1992					
	Niva	Nivatech	Elimineringer		Konsern
Prosjektinntekter	80.276.040		2) 6.000		80.270.040
Basisbevilgning	21.900.000				21.900.000
Diverse inntekter	521.284				521.284
Sum driftsinntekter	102.697.324				102.691.324
Lønn sos.kost.	53.487.180				53.487.180
Direkte prosjektutlegg	25.393.980				25.393.080
Administrasjonskostnader	14.383.258				14.383.258
Tap på fordringer	-136.262				-136.262
Andre driftskostnader		9.000		2) 6.000	3.000
Avskrivninger	8.815.338				8.815.338
Sum kostnader	101.943.494	9.000			101.946.494
Driftsresultat	753.830	-9.000			744.830
Renteinntekter	315.614	9.226			324.840
Rentekostnader	755.843	85			755.928
Netto finanskostnader	440.229	9.141			449.370
Andel av overskudd i tilknyttet selskap				3) 250.576	250.576
Resultat før ekstraord.poster	313.601	141			564.318
Ekstraord. poster					
Resultat før skatt	313.601	141			564.318
Skatter	0	40			40
Resultat etter skatt	313.601	181			464.358

Konsernbalanse pr. 31.12-1992	Niva	Nivatech	Elimineringer		Konsern
Betalingsmidler	16.265.472	128.568			16.394.040
Kundefordringer	8.392.931				8.392.931
A.kortsiktige fordringer	1.098.409				1.098.409
Oppdrag i arbeid	1.977.839				1.977.839
Sum omløpsmidler	27.734.651	128.568			27.863.219
Aksjer Nivatech (datter)	100.000			1)10000 0	0
Aksjer Akvaplan-Niva (tilkny)	2.300.000		1) 281.708 3) 250.576		2.832.284
Andre aksjer	117.502				117.502
Goodwill					
Varige driftsmidler	63.833.142				63.833.142
Sum anleggsmidler	66.350.644				66.782.928
Sum aktiva	94.085.295	128.568			94.646.147
Skyldig off.avg.	4.545.473				4.545.473
Feriepenger	5.933.967				5.933.967
Leverandørgjeld	5.209.792				5.209.792
Forskudd fra kunder	12.719.080				12.719.080
Betalbar Skatt					0
Annen kortsiktig gjeld		21.000			21.000
1 avdr. langsiktig gjeld	1.000.000				1.000.000
Sum kortsiktig gjeld	29.408.312	21.000			29.429.312
Utsatt skatt					0
Langsiktig gjeld	9.000.000				9.000.000
Sum langsiktig gjeld	9.000.000	0			9.000.000
Egenkapital	55.363.381	107.387		1)181.70 8	55.652.476
Fondsøkning	313.601	181		4) 250.576	564.358
Sum passiva	94.085.295	128.568			94.646.147

Konsernbalanse pr.31.12.91	Niva	APN	Nivatech	Eliminering		Konsern
Betalingsmidler	16.090.472	5.019.072	128.568			21.238.112
Kundefordringer	8.392.931	2.694.416				11.087.347
A.kortsiktige fordringer	1.098.409	206.492				1.304.901
Oppdrag i arbeid	1.977.839	1.088.174				3.066.013
Sum omløpsmidler	27.559.651	9.008.154	128.568			36.696.373
Aksjer Nivatech (dat)	100.000			1)	100.000	0
Aksjer Akvaplan-Niva(dat)	2.475.000			2) 532.284 4) 2.838.617	3) 5.845.901	0
Aksjer Akvaplan-Niva (tilkn)				1) 532.284	2) 532.284	0
Andre aksjer	117.502	884.124				1.001.626
Andre langsiktige fordringer		182.471				182.471
Goodwill		172.705		3)3.143.070+136.150	3) 2.217.578	1.234.347
Varige driftsmidler	63.833.142	2.813.126		3) 746.250		67.392.518
Sum anleggsmidler	66.525.644	4.052.426				69.810.962
Sum aktiva	94.085.295	13.060.580	128.568			106.507.335
Kassekreditt		220.150				220.150
Leverandørgjeld	5.209.792	1.554.614				6.764.406
Skyldig off.avgifter	4.545.473	395.612				4.941.085
Feriepenger	5.933.967	784.926				6.718.893
Påløpte rentekostnader		64.520				64.520
Andre påløpte kostnader		435.164				435.164
Avsatt garantiansvar		100.000				100.000
Betalbar skatt		449.801				449.801
Forskudd kunder	12.719.080	2.174.032				14.893.112
Utbytte		136.500		5) 46.410		90.090
Annen kortsiktig gjeld			21.000			21.000
I avdr. langsiktig gjeld	1.000.000	258.800				1.258.800
Sum kortsiktig gjeld	29.408.312	6.574.119	21.000			35.957.021
Utsatt skatt					3) 208.950	208.950
Langsiktig gjeld	9.000.000	1.200.308				10.200.308
Sum langsiktig gjeld	9.000.000	1.200.308				10.409.258
Minoritetsinteresser		523.784			3) 2.596.838	3.120.622
Egenkapital	55.676.983	4.762.369	107.568	3) 4.762.369+ 2.217.578	1) 432.284 4) 2.838.617 3) 136.150 5) 46.410	57.024.434
Sum passiva	94.085.295	13.060.580	128.568			106.507.335

Norsk institutt for vannforskning NIVA

Postboks 69 Korsvoll, 0808 Oslo
Telefon: 22 18 51 00 Fax: 22 18 52 00

ISBN 82-577-2361-4